# KOMISJONI OTSUS,

## 20. aprill 2004,

## Prantsusmaa poolt Prantsuse Raamatu Ekspordi Kooperatiivile (CELF) abimeetme rakendamise kohta

*(teatavaks tehtud numbri K(2004) 1361 all)*

**(Ainult prantsuskeelne tekst on autentne)**

**(EMPs kohaldatav tekst)**

(2005/262/EÜ)

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artikli 88 lõike 2 esimest lõiku,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna lepingut, eriti selle artikli 62 lõike 1 punkti a,

olles palunud asjaosalistel esitada oma tähelepanekud vastavalt nimetatud artiklitele ([1]) ja võttes arvesse neid tähelepanekuid,

ning arvestades järgmist:

### I MENETLUS

(1) Oma 28. veebruari 2002. aasta otsusega ([2]) tunnistas Euroopa Ühenduste esimese astme kohus kehtetuks komisjoni 10. juuni 1998. aasta otsuse 1999/133/EÜ riigiabi kohta Prantsuse Raamatu Ekspordi Kooperatiivile (*Coopérative d'exportation du livre français, CELF* ([3])) artikli 1 viimase lause, milles sätestati, et:

> "CELFile antav abi prantsuskeelsete raamatute väikeste tellimuste töötlemiseks on abimeede EÜ asutamislepingu artikli 92 lõike 1 tähenduses. Kuivõrd Prantsuse valitsus ei teavitanud komisjoni sellest abist enne selle rakendamise algust, on seda abi antud seadusevastaselt. Abi on sellele vaatamata ühisturuga kokkusobiv, kuivõrd ta vastab tingimustele, mis võimaldavad nimetatud lepingu artikli 92 lõike 3 punktis d sätestatud eriolukorra kohaldamist." ([4])

(2) See otsus tõi kaasa pika õigusliku menetluse, mille põhietappe on alljärgnevalt kirjeldatud.

#### A *MENETLUSE ESIMENE FAAS*

(3) Oma kirjas 20. märtsist 1992 juhtis Rahvusvaheline Levitamise ja Kirjastamise Ühing (*Société internationale de diffusion et d'édition*, SIDE), kes esineb kui "Prantsuse ettevõte, kes tegutseb raamatute eksporditurul ja konkureerib kirjastajate kooperatiiviga ja saab riigiabi", ([5]) komisjoni tähelepanu Prantsuse ametiasutuste poolt CELFile reklaami, transpordi ja turustamise jaoks antavale abile, kusjuures nimetatud abist ei olnud komisjoni teenistusi eelnevalt teavitatud, millega on rikutud asutamislepingu artikli 93 lõikes 3 (praeguse artikli 88 lõikes 3) sätestatud korda.

(4) Oma kirjas 2. aprillist 1992 meenutas komisjon Prantsuse ametiasutustele, et mis tahes projektist, millega luuakse või muudetakse abivahendeid, tuleb komisjoni teenistusi eelnevalt teavitada, ning palus nimetatud ametiasutustelt informatsiooni SIDE poolt välja toodud abimeetmete olemuse ja eesmärgi kohta.

(5) Prantsuse ametiasutused kinnitasid oma kirjas 29. juunist 1992 CELFile eraldatavate toetuste olemasolu. Ametiasutused täpsustasid, et nende meetmete eesmärgiks on levitada prantsuse keelt ja kirjandust prantsuse keelt mittekõnelevates riikides ning et CELF tegeleb lisaks sellele veel kolme programmi haldamisega, mis on samuti suunatud Prantsuse raamatu kättesaadavamaks tegemisele kaugel asuvate lugejate jaoks.

(6) Oma kirjas 7. augustist 1992 kinnitas komisjon SIDEle CELFile antava abi olemasolu, täpsustas nende eesmärki ja teatas, et kõnealustest abimeetmetest ei ole komisjoni teavitatud. Komisjon täpsustas samas, et vaidlustatud abimeetmete olemus ei ole selline, mis võiks kahjustada kaubandust liikmesriikide vahel. SIDEl paluti esitada omapoolsed märkused.

(7) Oma kirjas 7. septembrist 1992 teatas SIDE komisjonile, et tema arvates on nimetatud meetmed ja nende tagajärjed ühendusesisesele kaubandusele diskrimineeriva olemusega, ([6]) vaidlustamata sealjuures Kultuuriministeeriumi kultuurialast eesmärki, mis on seotud vajadusega levitada prantsuse keelt ja kirjandust.

([1]) EÜT C 366, 5.12.1996, lk 7.
([2]) Kohtuasi T — 155/98, Rahvusvaheline Levitamise ja Kirjastamise Ühing (SIDE) komisjoni vastu, EKL lk II — 1179.
([3]) EÜT L 44, 18.2.1999, lk 37.
([4]) Allakriipsutatud tekst vastab kohtu poolt tühistatud lausele.
([5]) Väljavõte SIDE kirjast 20. märtsist 1992.
([6]) SIDE teatab, et Kultuuriministeerium keeldus andmast talle juurdepääsu abile, mida CELFile oli antud.

(8) Komisjon ei toetanud pärast vaidlusaluste meetmete hindamist SIDE põhjendusi ning väljendas oma 18. mai 1993. aasta otsuses ([7]) seisukohta, et arvesse võttes erilist konkurentsiolukorda raamatusektoris ja kõnealuste abimeetmete kultuurialast eesmärki, on nende suhtes kohandatav asutamislepingu artikli 92 lõike 3 punktis c (praeguse artikli 87 lõike 3 punktis d) sätestatud eriolukord.

(9) SIDE alustas oma kaebusega 2. augustist 1993 protsessi nimetatud otsuse kehtetuks tunnistamiseks kohtus. Oma 18. septembri 1995. aasta otsusega ([8]) andis kohus SIDEle osaliselt õiguse, tunnistades komisjoni 18. mai 1993. aasta otsuse kehtetuks, kuid üksnes selles osas, mis puudutab teatavaid väikeste tellimustega seotud meetmeid.

(10) Muu hulgas tunnistas kohus õiguspäraseks kolm järgmist toetuskava, mis CELFile riigi nimel anti:

a) abi õhuposti teel saadetavatele postipakkidele või postikottidele,

b) programmi "Page à Page" ([9]) (abi prantsuskeelsete raamatute levitamiseks Kesk- ja Ida-Euroopa riikides),

c) programmi "Programme Plus" (Aafrika Lõuna-Sahara osa üliõpilastele suunatud prantsuskeelsed ülikooliõpikud).

(11) Kohus leidis, et komisjonil oli piisavalt informatsiooni nende kolme nimetatud toetuskava kohta, et põhjendada seisukohta, mille järgi nende kavade mõju konkurentsireeglite toimimisele oli tühine. Kohus märkis sealjuures, et kõikidel soovijatel, kes vastasid nende kavade jaoks kehtestatud konkreetsetele nõudmistele, oli võimalik CELFile esitada toetusetaotlusi. Kohus täpsustas, et kaebuse esitaja ei toonud välja ühtegi asjaolu, mis oleks tõestanud, et nende kolme toetuskava rakendamine oleks võinud mõjutada kaubandust liikmesriikide vahel.

(12) Kohus leiab, et komisjoni soodne otsus nende kolme CELFi hallatud toetuskava kohta oli õigustatud ning et SIDE väited nende kohta võib tagasi lükata kui põhjendamatud.

(13) Muu hulgas leiab kohus, et "Vaidlusaluste meetmete kultuurialase eesmärgi suhtes on pooled ühel meelel, Prantsuse valitsuse poolt püstitatud eesmärgiks on prantsuse keele ja kirjanduse levitamine". Lisaks sellele leiab kohus, et materjalid, mis olid komisjoni käsutuses siis, kui ta võttis vastu 18. mai 1993. aasta otsuse, sealhulgas ka informatsioon, mis sisaldus SIDE nõukogu kirjas 7. septembrist 1992, lihtsustasid selle eesmärgi olemuse ja õiguspärasuse hindamist. Seetõttu leiab kohus, et on alust järeldada, et komisjonil ei olnud erilisi raskusi vaidlusaluste abimeetmete kultuurialase eesmärgi hindamisel, ning et puudub vajadus täiendava informatsiooni hankimise järele selles küsimuses.

(14) Seevastu selles osas, mis puudutab CELFile kompensatsioonide eraldamist üksnes väikeste tellimustega seonduvalt, leiab kohus, et komisjon oleks pidanud põhjalikult analüüsima konkurentsitingimusi asjakohases sektoris enne otsuse langetamist ühisturuga kokkusobivuse suhtes.

(15) Kohus leiab otsuse punktis 76, et komisjon oleks pidanud määratlema nimetatud meetmed kui mittevastavad asutamislepingu artikli 92 lõike 2 (praeguse artikli 87 lõike 2) sätetele ning et sel põhjusel tuleb kuulutada komisjoni 18. mai 1993. aasta otsus kehtetuks, "*kuivõrd see käsitleb toetust, mida anti üksnes CELFile välismaal paiknevate raamatukaupluste prantsuskeelsete raamatute väikeste tellimuste töötlemise tõttu tekkivate lisakulude kompenseerimiseks*".

B *MENETLUSE TEINE FAAS*

(16) Oma 30. juuli 1996. aasta otsusega otsustas komisjon vastavalt kohtu 18. septembri 1995. aasta otsusele algatada kõnealuste meetmete suhtes uurimismenetlust. Menetluse algotsus avaldati *Euroopa Ühenduste Teatajas*. ([10]) Asjassepuutuvad kolmandad isikud, kellel paluti esitada komisjonile oma märkused, saatsid oma kommentaarid 1996. aasta detsembri ja 1997. aasta jaanuari jooksul.

(17) Selle menetluse lõppedes võttis komisjon vastu uue soodsa otsuse, otsuse 1999/133/EÜ.

(18) Oma kaebusega 28. septembrist 1998 pöördus SIDE kohtu poole, nõudes otsuse 1999/133/EÜ esimese artikli viimase lause tühistamist.

(19) SIDE tõi oma tühistamisnõude põhjenduseks seitse asjaolu:

a) protseduuriline viga,

b) motiveeringute ebapiisavus,

c) faktiviga,

d) ilmne hinnanguviga,

([7]) Otsus NN 127/92 "Abi Prantsuse raamatu eksportijatele" (EÜT C 174, 25.6.1993, lk 6).

([8]) Kohtuasi T-49/93, Rahvusvaheline Levitamise ja Kirjastamise Ühing (SIDE) *versus* komisjon, EKL lk II — 2501.

([9]) Asendati hiljem programmiga "*A l'Est de l'Europe*".

([10]) Vt märkust 1.

e) mittediskrimineerimise põhimõtte rikkumine,

f) mittevastavus asutamislepingu artikli 92 lõike 3 punkti d (praeguse artikli 87 lõike 3 punkti d) sätetele,

g) vaidlustatava otsuse ühtekuuluvuse puudumine asutamislepingu artiklitega 85 ja 86 (praegused artiklid 81 ja 82).

(20) Oma 28. veebruari 2002. aasta otsusega tühistas kohus nimetatud komisjoni otsuse esimese artikli viimase lause ilmse hinnanguvea tõttu, pidamata vajalikuks analüüsida teisi kaebuses esitatud asjaolusid.

(21) Kohus meenutas ühenduse õigusaktides rakendatavaid põhimõtteid toodete vastastikuse asendatavuse kohta ning leidis, et komisjon oleks pidanud läbi viima vajalikud kontrollimised, selleks et saada asjakohaseid andmeid, mis võimaldaksid eristada vahendusturgu ja üldist prantsuskeelsete raamatute eksporditurgu.

(22) Kohus leidis, et komisjon, loobudes nende kontrollimiste sooritamisest, tegi seeläbi ilmse hinnanguvea, käsitledes hinnangu aluseks võetava turuna prantsuskeelsete raamatute üldist eksporditurgu, samas kui vaidlustatud abimeetmed olid suunatud üksnes ekspordi vahendajatele.

(23) Kohus otsustas, et sellises olukorras ei olnud komisjon suuteline õigesti hindama vaidlustatud abimeetmete mõju asjassepuutuval turul, ning kuulutas sellele tuginedes otsuse 1999/133/EÜ esimese artikli viimase lause kehtetuks.

(24) Lisaks sellele pöördusid Prantsuse ametiasutused 8. septembril 1998 Euroopa Ühenduste Kohtu poole ja taotlesid otsuse 1999/133/EÜ kehtetuks tunnistamist, tuues põhjenduseks, et see ei vasta asutamislepingu artikli 90 lõikele 2 (praeguse artikli 86 lõikele 2). Prantsusmaa väitel oli vaidlusaluse abi eesmärgiks kompenseerida kulusid üldist majandushuvi esindavate teenuste pakkumisel, mille Kultuuriministeerium oli CELFile usaldanud.

(25) Prantsuse valitsus kinnitas, et asutamislepingu artiklist 92 ja artikli 93 lõigetest 2 ja 3 (praegustest artiklist 87 ja artikli 88 lõigetest 2 ja 3) tuleneb, et erinevalt juba olemasolevatest abimeetmetest ei või rakendada uusi abimeetmeid enne, kui need on kuulutatud ühisturuga kokkusobivaks, välja arvatud juhul, kui meetmeid kasutava ettevõtte puhul on võimalik kohaldada asutamislepingu artikli 90 lõikes 2 sätestatud eriolukordi. Prantsusmaa kaitses seisukohta, mis on seotud meetmete peatamiskohustuse mittekohaldamise "vajalikkusega" juhul, kui tegemist on abiga, mida antakse üldist majandushuvi esindavat teenust pakkuvale ettevõttele.

(26) Oma 22. juuni 2000. aasta otsuses [11] lükkab Euroopa Ühenduste Kohus ilma asja lõpuni uurimata Prantsusmaa väited ümber, meenutades asutamislepingu artikli 93 lõike 3 (praeguse artikli 88 lõike 3) abil loodava kaitsemehhanismi olulisust. Kohus märgib, et asjaolu, et üks liikmesriik leiab, et teatav abivahend on ühisturuga kokkusobiv, ei anna alust "mööda minna artikli 93 selgelt väljendatud sätetest".

(27) Sellest tulenevalt lükkab Euroopa Ühenduste Kohus Prantsusmaa taotluse tagasi ja kinnitab, et eelneva teavitamise kohustus ja sellega seotud meetmete peatamine on kõnealuse olukorraga lahutamatult seotud ning et asjaolu, et tegemist on abiga, mille suhtes kohaldatakse asutamislepingu artikli 86 sätteid, ei mõjuta teavitamiskohustuse rakendamist.

(28) Lõpuks esitas SIDE 5. oktoobril 1999 komisjonile kaebuse CELFi vastu seoses sellega, et CELFi tegevus on seotud asutamislepingu artiklites 81 ja 82 määratletud kokkulepete ja valitseva seisundi kuritarvitamisega. SIDE toob samuti välja Prantsusmaa vastutuse vastavalt asutamislepingu artiklile 10, väites, et Prantsusmaa on soodustanud nimetatud konkurentsi häirivaid meetmeid.

(29) Seda küsimust käsitletavad komisjoni pädevad teenistused eraldi küsimusena.

C *MENETLUSE KOLMAS FAAS*

(30) Pärast otsuse 1999/133/EÜ osalist kehtetuks tunnistamist palus komisjon oma kirjas 14. juunist 2002 Prantsuse ametiasutustel ja SIDEl esitada oma arvamus otsuse kehtetuks tunnistamise põhjuste kohta, sealjuures eeskätt kõnealust turgu puudutavate küsimuste kohta.

(31) Prantsuse ametiasutustel paluti täpsemalt kommenteerida CELFi pakkumise eripärasid, võrreldes teiste turul osalejate, muu hulgas SIDE pakkumisega.

(32) SIDEl paluti täpsemalt kommenteerida väikeste tellimuste mõistet ning näidata, milles seisneb temapoolse pakkumise erinevus CELFi ja teiste turul osalejate pakkumistest.

(33) Oma kirjas 8. juulist 2002 palus SIDE võimaldada vastamiseks lisaaega, mida talle võimaldati kirjas 25. juulist 2002. Prantsuse ametiasutused, kes pidid kohtuma komisjoni teenistustega 17. juulil 2002, palusid oma kirjas 10. juulist 2002 samuti ajapikendust. Ka neile anti kirjaga 1. augustist 2002 lisaaega.

[11] Kohtuasi C-332/98, Prantsusmaa *versus* komisjon, "Abi Prantsuse Raamatu Ekspordi Kooperatiivile", EKL lk I — 4833.

(34) SIDE saatis oma vastuse komisjonile kirjaga 12. augustist 2002. Prantsuse ametiasutused edastasid oma vastuse kirjaga 17. septembrist 2002.

(35) SIDElt küsiti kirjas 19. septembrist 2002, kas nende vastus sisaldab konfidentsiaalset informatsiooni, ning pärast SIDE eitavat vastust 30. septembrist 2002, edastas komisjon SIDE vastuse koos lisadega kirjaga 17. oktoobrist 2002 kommenteerimiseks Prantsuse ametiasutustele. Komisjon esitas ametiasutustele seoses sellega ka mitmeid täiendavaid küsimusi.

(36) Oma kirjas 30. oktoobrist 2002 esitas komisjon ka SIDEle mitmeid täiendavaid küsimusi, millele SIDE vastas kirjadega 31. oktoobrist 2002 ja 9. detsembrist 2002. Vastuseks komisjoni küsimusele kirjas 31. oktoobrist 2002 teatas SIDE oma kirjas 16. detsembrist 2002, et tema vastustes ei sisaldu konfidentsiaalset informatsiooni ning et neid võib edastada kommenteerimiseks Prantsuse ametiasutustele.

(37) Vahepeal, kuivõrd Prantsuse ametiasutused ei vastanud kokkulepitud tähtajaks, oli komisjon sunnitud saatma neile kirjas 27. novembrist 2002 meeldetuletuse. Oma kirjas 19. detsembrist 2002 palusid Prantsuse ametiasutused komisjonilt veel kord ajapikendust.

(38) 9. jaanuaril 2003 saatis komisjon Prantsuse ametiasutustele kommenteerimiseks SIDE vastuse 23. detsembrist 2002. Oma kirjas 17. jaanuarist 2003 vastasid Prantsuse ametiasutused komisjoni poolt 17. oktoobril 2002 esitatud küsimustele.

(39) Oma kirjas 4. veebruarist 2003 palusid Prantsuse ametiasutused komisjonilt taas ajapikendust SIDE teise vastuse 23. detsembrist 2002 kommenteerimiseks. Komisjon rahuldas esitatud palve osaliselt oma kirjas 11. veebruarist 2003. Oma 11. märtsi 2003 kuupäevaga kirjas saatsid Prantsuse ametiasutused oma vastuse komisjonile.

(40) Vahepeal palus SIDE kokkusaamist komisjoni teenistustega. Koosolek toimus 4. märtsil 2003 ning SIDE esitas seal oma nägemuse kõnealustest asjaoludest algusest peale.

## II KÕNEALUSTE MEETMETE KIRJELDUS: ABI, MIS ON SUUNATUD OSALISELT MITTETULUSA TEGEVUSE SÄILITAMISEKS

(41) Kultuuriministeerium otsustas 1980. aastal, vastavalt Prantsuse valitsuse üldisele poliitilisele suundumusele prantsuskeelsete raamatute ja prantsuskeelse kirjanduse levitamise osas, anda abi ekspordivahendajatele, kes võtavad vastu igasuguseid tellimusi, sõltumata nende rahalisest suurusest ja tasuvusest. Neid meetmeid rakendati selleks, et leevendada turu madalseisu ja edendada "väikestele mittetasuvatele tellimustele" suunatud tegevust ekspordi komisjoniturul.

(42) Prantsuse ametiasutused selgitavad, et väikestel raamatukauplustel, mis paiknevad põhiliselt prantsuse keelt mittekõnelevates piirkondades, mis mõnikord on raskesti juurdepääsetavad ja/või asuvad kaugel, tekivad tõsised varustamisraskused, sest nende tellimusi ei ole võimalik rahuldada traditsiooniliste varustusvõrkude abil, kuivõrd tellitavate teoste arv on väga väike ja raamatute eksemplarihind ei ole piisavalt kõrge, et võimaldada tulusust.

(43) Kõnealuste tegutsemistoetuste eesmärgiks on julgustada ettevõtteid tegelema selliste klientidega (mõeldud on raamatukauplusi ja mitte lõpptarbijaid), keda ei ole võimalik teenindada "tavaliste" kaubandussuhete abil, mille aluseks on üksnes kasum.

(44) Kõnealuse abi eesmärgiks on seega võimaldada ekspordivahendajatel täita nende tellimuste kogumit, mis lähtub raamatukauplustest, mis asuvad välismaal, peamiselt prantsuse keelt mitte kõnelevates piirkondades, sõltumata nende tellimuste kogumaksumusest, nende tasuvusest ja nende päritolukohast. Eesmärgiks on tagada Prantsusmaa kultuurierinevusi toetava poliitika raames prantsuskeelsete raamatute optimaalne levitamine ja soodustada seeläbi prantsuskeelse kirjanduse levikut terves maailmas.

(45) Prantsuse ametiasutuste poolt väljapakutud abimehhanism, mille nimetuseks on "Väikeste tellimuste programm", seisnes tegutsemistoetuses, mille eesmärgiks oli kompenseerida töötlemise lisakulutusi väikeste tellimuste puhul, mille suurus on alla 500 Prantsuse frangi (FRF) või sellega võrdne, seega ligikaudu 76 eurot.

(46) Pakuti välja veel kaks teist finantseerimissüsteemi, mis seisnesid otsese abi suunamises raamatukauplustele või kirjastajatele, kuid need alternatiivsed lahendused lükati lõpuks kõrvale, sest Prantsuse ametiasutused leidsid, et need lahendused on väiksema efektiivsusega ja kulukamad. SIDE poolt vaidlustatud süsteem tundus neile majanduslikus plaanis kõige ratsionaalsem ja avalike fondide kasutamise seisukohalt kõige kindlam.

(47) Vastavalt "Väikeste tellimuste programmile" oli toetust saav ettevõte kohustatud edastama Kultuuriministeeriumi raamatu ja lugemise direktsioonile ettevõtte üldist tegevust kajastavad andmed (kogukäive, finantsarved, eelarveprojektid, koopiad otsustest, millega need andmed on kinnitatud, vajadusel ka raamatupidamisaruanne ja töötasude koondtabel), samuti kõik dokumendid, mis on seotud toetatava tegevusega, eeskätt arved toetuse kasutamise kohta, mis tõestavad eelmisel aastal selliste toimingute sooritamist, mis võimaldavad toetuse eraldamist.

(48) Praktikas kasutas "Väikeste tellimuste programmi" vaid üks ettevõte, CELF. Ettevõte pidi iga järgmise aasta toetusetaotlusele ([12]) lisama tõestuse "väikeste tellimuste" teenindamisega tekkinud lisakulutuste kohta.

(49) Veerand eelmisel aastal kinnitatud toetusest maksti välja aasta alguses, ülejäänud osa maksti välja järgmisel sügisel, pärast seda, kui riigiorganite esindajad olid tutvunud toetust saava ettevõtte eelarveprojektiga ja eelarveaasta esimese poole jooksul toimunud tegevusega.

(50) Oli kokku lepitud, et juhul kui kogu abisummat täielikult ära ei kulutata, arvatakse ülejäänud summad järgmisel aastal eraldatavast toetusest maha.

(51) Tuleb täpsustada, et abi katkestati 2002. aastal (vt alates 1980. aastast eraldatud abisummade tabelit eurodes dokumendi I lisas).

## III **SIDE JA ASJAST HUVITATUD KOLMANDATE ISIKUTE MÄRKUSED**

### A *SIDE SEKKUMISE PÕHJENDUSED*

(52) Vastavalt oma põhikirja artiklile 2 on SIDE ([13]) tegevuse eesmärkideks: "Raamatute, ajakirjanduse ja mis tahes kultuuriesemete müük Prantsusmaal ja välismaal, kirjastamistegevus, mis tahes sellega seotud kommertsfondide asutamine, omandamine või kasutamine ja üldisemas plaanis mis tahes tööstuslikud, kaubanduslikud, rahanduslikud, kinnis- või vallasvaraga seotud tehingud, mis võivad otseselt või kaudselt olla tegevuse eesmärkidega seotud või on võimelised nende laiendamist või arengut soodustama".

(53) Oma kirjas 20. märtsist 1992 esitas SIDE komisjonile kaebuse, ([14]) selle põhjuseks oli Kultuuriministeeriumi keeldumine anda talle II osas kirjeldatud abi.

(54) SIDE palub komisjonil vastu võtta otsus, mis lõpetaks ebaausa konkurentsi olukorra prantsuskeelsete raamatute eksporditurul, mille ohvriks ta on langenud. Väljatoodud kõrvalekallete algpõhjuseks on ainuüksi ettevõttele CELF antud abi.

(55) SIDE teatab, et ta on keeldunud vaieldava staatusega abipakkumisest, mille Kultuuriministeerium on talle teinud 26. septembril 1996. aastal toimunud kokkusaamise käigus peetud läbirääkimistel. Ta selgitab, et tal ei olnud võimalik selle hilise pakkumisega nõustuda, kuivõrd see tehti pärast 18. septembri 1995. aasta kohtuotsust. SIDE täpsustab, et ta ei soovi osaleda programmis, mille vastavuse ühenduse õigusnormidele komisjon võib vaidlustada, ning et selle ettepaneku ainukeseks eesmärgiks oli saavutada, et ta ise lõpetaks enda algatatud menetluse.

(56) Lisaks sellele väljendas SIDE veendumust, et ekspordi vahendustegevus ei vaja mitte mingisuguseid abimeetmeid. Seega vaidlustab ta programmi "Väikeste tellimuste programm" vajalikkuse. Samas ei välista ta võimalust sellesse programmi tulevikus lülituda "juhul, kui see tegevus toimub õiglase konkurentsi tingimustes", kuid üksnes eeldusel, et Prantsuse ametiasutused kinnitavad toimimismehhanismi, mis on selgelt kooskõlas asutamislepingu sätetega.

(57) SIDE väidab, et "*ekspordi komisjoniturul vaadeldakse selliseid eksportijaid, kelle käive on tekkinud peaasjalikult vahendajatele, nagu raamatukauplused, ja mitte lõpptarbijatele suunatud tegevusest, kui üldeksportijaid*". Tema arvates on ainsad üldvahendajad CELF ja SIDE. Ta täpsustab, et samas on olemas ka eksportivaid raamatukauplusi, kes müüvad toodangut otse lõpptarbijatele.

(58) 4. märtsil 2003 toimunud vestluse käigus teatas SIDE komisjonile, et ta tegutseb peamiselt Lääne-Euroopas. Ta tegutseb samuti Ida-Euroopa turgudel, kuid mitte programmi "*A l'Est de l'Europe*" ([15]) raames, millega on seotud CELF. SIDE tegutseb samuti Põhja-Ameerikas ja Kagu-Aasias. Enne Argentina kriisi algust tegutses ta ka selles riigis. SIDE täpsustas, et ta ei ole huvitatud tegutsemisest Aafrikas, sest selles piirkonnas on vähe huvitatud kliente, seda eriti Mustas Aafrikas. Samuti ei tegutse SIDE nendes piirkondades, mis ei ole kaetud programmiga COFACE. ([16])

([12]) Lisaks sellele viibis Kultuuriministeerium vaatlejana CELFi haldusnõukogudes ja üldkogudel.

([13]) 1980. aastal loodud perefirma.

([14]) Vt põhjendust 3.

([15]) Komisjon täpsustab, et see programm võimaldab raamatukauplustel teha avalikest hindadest allahindlusi. CELF osaleb selles programmis samadel alustel teiste ettevõtetega, see osalemine ei ole seotud ekspordi vahendamisega.

([16]) Kindlustus, mis katab eksporditud toodete eest tasumisega seotud riskid. SIDE keeldub varustamast riike, mis selle kindlustusega ei ole kaetud.

(59) SIDE vaidlustab Prantsuse ametiasutuste väite, mis seisneb kinnituses, et suured tellimused on tasuvad ja "väikesed tellimused" ei ole, millega põhjendatakse nendele eraldatavaid toetusi. Ta väidab isegi, et "väikeste tellimuste" töötlemine on kokkuvõttes isegi tasuvam kui suuremate tellimuste oma.

(60) SIDE täpsustab, et mõisted "väikesed tellimused" ja "tasuvuslävi" esitas Prantsuse valitsuse argumendina selleks, et üritada põhjendada CELFile antud spetsiifilist tegevusabi, mida esitatakse abina välismaale suunatavate Prantsuse raamatute tellimuste töötlemiseks, kuigi tegelikult on tegemist lihtsa tegevusabiga.

(61) SIDE kinnitab, et kõnealuse tegevuse jaoks ei eksisteeri tasuvusläve. Ta täpsustab, et loomulikult on võimalik saavutada teatavat kokkuhoidu, kui samaaegselt tellitakse sama nimetuse palju eksemplare. Sel põhjusel on ka SIDE allahindluseeskirjades ette nähtud täiendav viieprotsendiline allahindlus iga nimetuse pealt, mida tellitakse kümme eksemplari või enam.

(62) SIDE väidab, et kõikidel tellimustel on samasugune töötluskulu ja tasuvus, sest oluline on üksnes ühe isiku poolt päevas vastuvõetavate tellimuste arv ning raamatute arv igas tellimuses. Ta täpsustab, et väljasaadetava arve kogusumma ei ole toimingu kulu hindamisel oluline. Ta selgitab, et isik, kes võtab päevas vastu tuhat tellimust, kulutab selleks ikkagi praktiliselt sama aja, vaatamata sellele, kas kliendi tellimus sisaldab kaks või sada nimetust, ainsaks erinevuseks on see, et ta peab eristama iga tellimusega seotud kliendi teistest klientidest, selleks aga kulub vaid paar sekundit. Käibe suurus ei sõltu seega klientide arvust, vaid üksnes selle aja jooksul vastuvõetud tellimuste arvust.

(63) SIDE teatab samuti, et ta võtab niisamuti nagu CELF vastu kõik talle suunatud tellimused, sõltumata nende ulatusest, ainus valikukriteerium SIDE jaoks on kliendi maksevõime.

(64) SIDE täpsustab siiski, et teatavad tellimused võivad sisaldada teoseid, mis ei kuulu tavaliste tellimuste hulka ja mis nõuavad eraldi otsinguid, sellelaadsete tellimuste osakaal on umbes 4,5 % kõikidest tellimustest.

(65) SIDE leiab, et toetused, mis on antud CELFile väikeste tellimuste töötlemiseks, võimaldavad CELFil pakkuda oma klientidele eriti soodsaid allahindlusvõimalusi, mida SIDE ei saa endale lubada.

(66) Lisaks kõnealuse abi aluseks olevate lisakulude põhimõttelisele eitamisele toob SIDE välja mõningaid vigu Prantsuse valitsuse poolt esitatud CELFi analüütilise raamatupidamise andmetes, mida komisjon kasutas otsuse 1999/133/EÜ põhjendamisel. Nii välistab SIDE näiteks lisakulutuste tekkimise väikeste tellimuste elektroonilise edastamise tõttu, nagu seda väideti otsuses 1999/133/EÜ. Samuti väidab SIDE, et mõningad CELFi analüütilisest raamatupidamisest võetud andmed, mis puudutavad sotsiaalseid kulusid, on erinevad vastavate ametikohtade tavalistest kuludest ettevõttes, ning et seetõttu ei ole Prantsuse ametiasutuste poolt edastatud CELFi raamatupidamise arvandmed objektiivsed.

(67) SIDE täpsustab, et ta ei ole valinud oma avalikkusele pakutavasse nimekirja üksnes selliseid kirjastajaid, kes pakuvad kõige soodsamaid allahindlusi. Ta lisab, et tema pakutav kirjastuste valik on palju väiksem kui CELFi oma, sest tal ei ole võimalust pakkuda atraktiivseid hinnaalandusi kõikide kirjastuste väljaannetele, erinevalt CELFist, kellel on tänu saadavale abile ja tänu headele suhetele kirjastajatega võimalus seda teha.

(68) SIDE väidab, et ta on kandnud kahjusid, sest mõned tema klientidest on tema teenetest loobunud ja pöördunud CELFi poole, kes tänu antavale abile ja kirjastajate heatahtlikule suhtumisele suudab pakkuda äärmiselt atraktiivseid allahindlusi. ([17]) SIDE leiab, et CELF on sel viisil saavutanud ekspordi komisjoniturul domineeriva seisundi.

(69) SIDE täpsustab, et ta on lisaks sellele kandnud veel teist liiki kahju, mille põhjuseks on muudatused CELFi tariifipoliitikas, nimelt rakendab CELF "juba vähemalt kahe aasta jooksul väikeste arvete suhtes ebasõbralikke tingimusi". ([18]) ([19]) Alates sellest ajast, kui CELF saab taotletavast abisummast vaid sümboolse osa, ja eriti pärast seda, kui abiandmine 2002. aastal täielikult lõpetati, eelistavad väikese tellimusmahuga kliendid pöörduda SIDE poole. See aga toob kaasa uue kahju, "*sest huvipakkuvamad kliendid on ühtlasi ka need, kelle tellimuse maht on suur*".

(70) SIDE järeldab, et "selline CELFi rakendatav poliitika on ilmselgelt täielikus vastuolus CELFi kinnitusega, millele vastavalt tema väidetav avaliku teenuse missioon, mis tema ja Prantsuse valitsuse arvates põhjendab talle abi osutamist, kohustab teda samaväärsena käsitlema kõiki tellimusi ja kliente".

([17]) Selle tõenduseks koostab ta dokumendi pealkirjaga "Kahjude määratlemine, mida SIDE on ajavahemikul 1. aprillist 1980 kuni 31. märtsini 1996 kandnud seoses Kultuuriministeeriumi poolt CELFile antava toetusega".

([18]) Aastad 2000/2002. Tegemist on ajavahemikuga toetussummade olulise languse alguse ja toetuse eraldamise lõpetamise vahel.

([19]) SIDE esitab CELFi kirja 18. märtsist 2002, milles informeeritakse üht Saksamaa klienti "väikeste arvetega" seotud üldiste müügitingimuste muutmisest, mille tagajärjel tema tariifid tõusevad.

(71) Oma protesti toetuseks esitas SIDE 1996. aastal kaks aruannet, esimese neist Riiklikule Poliitikateaduste Fondile ja teise kontrollikojale.

(72) Riiklikule Poliitikateaduste Fondile esitatud aruanne, mille pealkiri on "Prantsuse teadus- ja ülikoolikirjanduse toetatud levitamine" ja mis ilmus 1996. aasta novembris, puudutab üht konkreetset turuosa, nimelt Prantsuse teadus- ja ülikoolikirjanduse levitamist. SIDE väidab, et vaatamata sellele, et see aruanne väljub käesoleva menetluse raamest, sisaldab see eriti ilmekaid fakte, mida komisjon oleks pidanud arvesse võtma oma otsuses 1999/133/EÜ kõnealuse abi legaalsuse hindamisel.

(73) SIDE esitas samuti ettekande kontrollikojale, nimetatud ettekanne avaldati 1996. aasta oktoobris ja selles kritiseeritakse üldises plaanis Kultuuriministeeriumi poliitikat toetuste vallas, pööratakse suuremat tähelepanu mõningatele Kultuuriministeeriumi finantseeritavatele programmidele, muu hulgas "Programme Page à Page´ile", mida haldas CELF.

(74) SIDE tõstatab ka mõningaid täpsemaid küsimusi. Ta ei nõustu CELFi rekapitaliseerimisega riigi poolt 1980. aastal ja peab seda päästerõnga heitmiseks. Ta leiab, et 1993. aastal toimus CELFi teine rekapitaliseerimine samuti riigiabiga, mida vahendas Prantsuse Kirjastamise Arendamise Ühing (*Association pour le développement de l'édition française*, ADEF). Lõpuks väidab SIDE, et eelised, mille osaliseks CELF on saanud tänu talle usaldatud "avalike programmide haldamisele", samuti terve rida teisi konkreetseid eeliseid, on seotud selle ettevõtte ja riigiasutuste vaheliste privilegeeritud suhetega.

B *ASJAST HUVITATUD KOLMANDATE ISIKUTE ARVAMUSED*

(75) Pärast algotsuse avaldamist 30. juulil 1996 *Euroopa Ühenduste Teatajas* ([20]) ja enne seda on seisukohavõttudega esinenud mitmed asjast huvitatud kolmandad isikud. ([21])

(76) Härra Van Ginneken, ([22]) kes on Prantsuse raamatute hulgieksportija mitteprantsuskeelsetesse riikidesse, ütleb oma 21. detsembri 1996. aasta arvamuses, et "CELF on juba võtnud endale ülesandeks saada ise hulgieksportijaks ja kasumisaajaks ([23]) ja see on vastuolus alustega, millele tuginedes ta teenindava struktuurina loodi".

([20]) Vt märkust 1.

([21]) Väärib märkimist, et kaks kolmandatest sekkujatest omandas hiljem CELF, härra Van Ginneken esines samuti Hexalivre'i nimel 1996. aastal.

([22]) Endine CELFi lepinguline esindaja, kelle suhted CELFiga "lõppesid halvasti". Tema ettevõtte omandas hiljem CELF.

([23]) Viide aastatele 1996/1997.

(77) Härra Van Ginneken toob samuti välja küsimuse võimalikust kokkumängust CELFi ja kirjastajate vahel, sest kirjastajad on osaliselt CELFi liikmed. ([24]) Ta väidab, et olukord on "ilmselgelt ebaõiglane" ja vaenulik eraalgatuse suhtes, mida hulgieksportijad esindavad.

(78) Hexalivre, Prantsuse raamatute eksportimisega tegelev äriühing, ([25]) kelle avaldus on samuti allkirjastatud härra Van Ginnekeni poolt, kes on ettevõtte president, esitab oma seisukoha kui raamatukauplus, mille klientuuriks on peamiselt välismaal asuvad "institutsioonilised kliendid". 23. detsembril 1996 esitatud arvamuse järgi ei tohiks CELFi tegevus välismaal asuvate raamatukaupluste varustajana minna tema ülesannetega vastuollu. Hexalivre kinnitab, et kõnealune toetus viib lõppkokkuvõttes "riigi juhtkonna poolt ülalpeetava eraettevõtteni, mis esimesel võimalusel viib monopoolse seisundini".

(79) Härra Fenouil *Lavoisier Tec et Doc*'ist, endine CELFi liige, kes on teaduslikele ja tehnilistele väljaannetele spetsialiseerunud kirjastaja ja raamatueksportija, ei vaidlusta oma arvamuses 7. jaanuarist 1997 CELFile alates 1980. aastast antud abi põhjendatust ning räägib isegi "tingimusteta toetusest kuni 1994. aastani". ([26]) Samas peab ta lubamatuks CELFi tegevuse killustumist, ([27]) mille on kaasa toonud vaidlusalune toetus. Ta mainib samuti, et 50 % tema ettevõtte poolt töödeldud tellimustest moodustavad väikesed tellimused alla 500 FRF. Kokkuvõttes kutsub härra Fenouil üles "taastama normaalsed konkurentsitingimused ekspordis, suunates põhjendamatult eraldatud abi tegelikele avaliku teenuste missioonidele või üldtunnustatud kultuurialasele eesmärgile, mida olemasolevate vahenditega ei ole võimalik saavutada".

(80) Härra de la Rochefoucauld *Aux amateurs de Livres international*'ist esitas oma seisukoha 2. jaanuaril 1997. Ta ei pea õigeks ja tunneb muret selle üle, et CELFil on õigus teenindada välismaiseid raamatukogusid ja/või institutsioonilisi kliente, saades samal ajal toetusi selleks, et rahuldada hoopis teise turu vajadusi. Ta peab õigeks, et CELF suunaks oma müügitegevuse üksnes välismaistele raamatukauplustele ja välistaks mis tahes muu klientuuri. Tema hinnangul võimaldab kompenseeriv toetus pakkuda CELFil oma klientidele 3 protsendipunkti suurust täiendavat allahindlust.. Ta arvab, et "abi on silmakirjalik" ja on "üllatunud, et abi võib ulatuda enam kui 60 protsendini asjassepuutuvate tellimuste maksumusest". Kokkuvõttes leiab ta, et abi on suunatud CELFi kommertstegevuse arendamisele. Seetõttu arvab ta, et abi tuleks jaotada "raamatukaupluste vahel proportsionaalselt nende kolmandate riikide poole suunatud käibeosale", ja peab õigeks keelata CELFil teiste klientide varustamine peale välismaal asuvate raamatukaupluste.

([24]) Komisjon tuvastas, et CELFi liikmeid on keskmiselt sadakond, samas kui turul osaleb mitmeid tuhandeid kirjastajaid.

([25]) Hexalivre'i omandas 1998. aastal üks CELFi filiaal, kes liitus sellest ajast alates ka ise CELFiga.

([26]) Poolpaks kiri ja allakriipsutus on lisatud komisjoni poolt.

([27]) Tec et Doc'i arvates peaks CELF piirama oma tegevust ekspordi vahendamisega ning mitte sekkuma teadusraamatute ekspordi valdkonda.

(81) Riiklik raamatute eksportijate ja importijate ametiühing (*Syndicat national des importateurs et exportateurs de livres*, SNIEL) juhib oma 31. detsembri 1996. aasta seisukohas tähelepanu asjaolule, et SIDE väiteid, mis puudutavad CELFi, ei peetud piisavalt usaldusväärseks, et ametiühing oleks nende põhjal kohe sekkunud õiguslikesse protseduuridesse. Ta tunnistab siiski asjaolu, et CELF on alates 1996. aastast muutunud aktiivseks "valdkondades, milles ta algselt ei pidanud tegutsema", ([28]) ja arvab, et CELF arendas oma tegevust tänu saadud kompensatsioonitoetustele, mida arvamuse esitaja peab liialt suurteks.

(82) Niisamuti on ka SIDE oma 6. jaanuari 1997 arvamuses väitnud, et "…isegi eeldades, et väikeste tellimuste mõistel on kaubanduslik tähendus, on väga kiiresti ilmsiks tulnud, et CELF ei ole piirdunud selle algselt kasumit mittetaotlevana mõeldud tegevusega".

(83) CELF, kes esineb ühtlasi ka kolmanda osapoolena, lükkab kaebuse esitaja väited tagasi ning esitab mitmeid kirju kirjastajatelt, kes väidavad, et nad on tema teenustega rahul.

## IV **PRANTSUSE AMETIASUTUSTE KOMMENTAARID**

(84) Prantsuse ametiasutused väidavad, et väikeste tellimuste töötlemisega on pikka aega tegelnud sellised äriühingud nagu Hachette ja Messageries du livre. Need ettevõtted olid levitajate rollis mitmete kirjastuste jaoks, kellel ei olnud väikeste täpsete tellimuste jaoks kohandatud levitamisstruktuuri ja/või kes ei soovinudki seda välja arendada.

(85) CELF, mis ühendab kirjastamismaailma erinevaid osalisi, loodi 1977. aastal, algselt muutuva kapitaliga kooperatiivühingu kujul, selleks et leevendada ekspordi vahendusturul valitsevat madalseisu, kui Hachette ja Les Messageries du livre otsustasid madala kasumlikkuse tõttu vahendamistegevusest loobuda. ([29]) CELFi kapital, mis algselt oli 50 000 FRF, viidi hiljem 80 500 FRFni. Alates 1979. aastast tekkisid CELFil märkimisväärsed finantsraskused, mida võis siiski ette näha, sest kaks ettevõtet, mis siiani olid neid tegevusalasid valitsenud, olid just eelistanud tagasi tõmbuda turult, mida nad ei pidanud tulusaks. Erialainimesed, kirjastajad, kirjastajate riiklik ametiühing (*Syndicat national de l'édition*, SNE) ja riigiorganid leidsid, et CELFi tegevust tuleb igal juhul toetada, sest see võimaldab tagada prantsuskeelsete raamatute optimaalse levitamise välismaal. Olukorras, kus ükski teine vahendaja ei tundunud olevat võimeline nimetatud teenust pakkuma, otsustati 1980. aastal, et CELF restruktureeritakse ja rekapitaliseeritakse.

([28]) Vastavalt SNIELi väidetele hõlmavad väikesed tellimused 6 % CELFi tegevusest, seega selle ametiühingu arvates *"rakendab CELF 94 % oma tegevusest valdkondades, milles ta algselt ei pidanud tegutsema"*.

([29]) SIDE esitatud riikliku kirjastuste ametiühingu kiri 18. juulist 1980 kinnitab seda fakti.

(86) Prantsuse ametiasutused teatavad, et selles olukorras muudeti CELF fikseeritud kapitaliga kooperatiivseks aktsiaseltsiks. Tema kapital viidi 80 500 FRFlt 1 280 000 FRFni. Rekapitaliseerimine viidi läbi pooles ulatuses aktsionäride poolt ja pooles ulatuses riigi poolt finantseeritava ühingu ADEF ([30]) poolt. ADEFi tegevus lõpetati 1994. aastal, tema aktsiad anti tasuta üle SNEle, kes on CELFi liige.

(87) Prantsusmaa teatab, et CELF on jäänud tänase päevani kooperatiivseks aktsiaseltsiks, mis tegutseb omavahendite arvel. Ta täpsustab, et tegemist on struktuuriga, mis on kogu aeg olnud avatud kõigile, aktsionäriks saamisele ei ole seatud mingit rahvusliku kuuluvusega seotud piirangut, ainukeseks nõutavaks tingimuseks on alati olnud "tegevus, mis on mingil viisil seotud prantsuskeelsete raamatute eksporditoimingutega". Seega võivad ka teistes liikmesriikides asuvad prantsuskeelsete raamatute kirjastajad kooperatiivis ja tema tegevuses osaleda. ([31])

(88) Vastavalt tema põhikirja artiklis 3 sätestatule on CELFi tegevuse eesmärgiks "töödelda otseselt välismaale ja ülemeremaadesse ja -territooriumidele suunatavate raamatute, brošüüride ja mis tahes kommunikatsiooniabimeetmete tellimusi ([32]) ning üldisemalt teostada mis tahes tehinguid, mis on suunatud eeskätt prantsuse kultuuri levitamisele maailmas eespool nimetatud kommunikatsiooniabimeetmete abil. Nende eesmärkide saavutamiseks on kooperatiivil õigus teha mis tahes tööstuslikke, kaubanduslikke või rahanduslikke, kinnis- või vallasvaratehinguid. Arvesse võttes kooperatiivi spetsiifilist eesmärki ei või selle liikmeks saada ega selle liige olla keegi, kelle tegevus ei ole mingil viisil seotud eespool nimetatud eksporditegevusega."

(89) Prantsuse ametiasutused täpsustavad, et CELFil oli 6. novembri 2002 seisuga 76 aktsionärist kooperatiiviliiget, kes on peaasjalikult, kuid mitte ammendavalt, kirjastajad. Igal aktsionäril on üldkogul üks hääl, sõltumata tema osaluse suurusest. Ametiasutused täpsustavad, et ühingu mitmeid kutsealasid ühendav vorm on läbipaistvuse, kollektiivsete huvide kaitse ja eraldatava toetuse hea haldamise tagatiseks.

([30]) See ühing ühendab teatavat arvu kirjastusi, mille tegevuse peasuunaks on Prantsuse raamatute levitamine välismaale ja eksportivate kirjastuse investeeringute toetamine. See ühing sai Kultuuriministeeriumi raamatu ja lugemise direktsiooni vahendusel riigiabi.

([31]) Praegu on CELFi liikmeks üksainus välismaa ettevõte. Tegemist on kirjastusega Editeur Casterman, mille asukoht on Belgias, tegemist on Prantsuse kirjastuse Flammarion filiaaliga, mis ise omakorda on Itaalia ettevõtte Rizzoli filiaal.

([32]) Enne üldkogu 29. juuni 1994. aasta otsust oli CELFi põhikirjas eraldi viide väikestele tellimustele. Põhikirja II artiklis oli sätestatud, et "Kooperatiivi eesmärgiks on otseselt töödelda välisriikidesse ning ülemeremaadesse ja -departemangudesse suunatavaid väikesi tellimusi või hõlbustada nende töötlemist".

(90) Peamised osalejad raamatute levitamises on järgmised:

a) kirjastajad, kes "toodavad" raamatuid;

b) kirjastustega seotud või mitteseotud levitajad, kes tagavad raamatute kaubandusliku levitamise jaemüüjatele või teatavatele institutsioonilistele hulgitarbijatele;

c) kirjastustega seotud või mitte seotud jaotusfirmad, kes tagavad kirjastustele levitamise logistika, nad saavad oma tellimused raamatukauplustelt, teatavatelt institutsioonilistelt hulgitarbijatelt või väikevahendajatelt ning hangivad raamatuid kirjastustelt;

d) hulgivahendajad, kes ei osale alati levitamisahelas ja kes on vahendajateks levitajate ja jaemüüjate või teatavate institutsiooniliste hulgitarbijate vahel;

e) vahendajad, kes vahendavad raamatuid üksnes jaemüüjatele ja mitte lõpptarbijatele.

(91) Prantsusmaa täpsustab, et internetiraamatukauplusi tuleb tänapäeval lugeda turul osalejateks ning et neidki tuleb vaadelda ekspordivahendajate potentsiaalsete konkurentidena. Ta ei ole siiski võimeline andma informatsiooni turuosa kohta, mida need uued turul osalejad hõlmavad. ([33])

(92) Prantsuse ametiasutused selgitavad, et turul osalejate mitmekesisus peab võimaldama raamatuid levitada ja reklaamida mis tahes tüüpi klientide seas, sõltumata nende geograafilisest paiknemisest, ja et "Väikeste tellimuste programm" lubas tõhusalt leevendada raamatute levitamise keerulise mehhanismi kitsaskohti.

(93) Prantsuse ametiasutused edastasid informatsiooni, mis on seotud prantsuskeelsete raamatute üldise ekspordituruga. See informatsioon näitab, millist kaubanduspoliitikat rakendab CELF, kes vastavalt oma põhikirjale ja Prantsuse ametiasutuste ees võetud kohustustele tegutseb eelistatult nendes piirkondades, kus kirjastajate aktiivsus on väike.

(94) Tabelist 1 nähtub, et CELF on väheaktiivne nendes piirkondades, kus kirjastajate aktiivsus on väga suur, ja vastupidi, CELF on väga aktiivne nendes piirkondades, kus kirjastajate aktiivsus on väike.

Tabel 1

Prantsuskeelse kirjastustegevuse võrdlev geograafiline jaotus käive / CELFi turuosa prantsuskeelsete raamatute üldisel eksporditurul

| Vaadeldavad piikonnad | Kirjastused | CELF | CELFi osa |
|---|---|---|---|
| Euroopa Ühendus | 38,2 % | 20,23 % | 0,97 % |
| Põhja-Ameerika | 17,4 % | 6,03 % | 0,64 % |
| Ühenduseväline Euroopa | 16 % | 1,11 % | 0,13 % |
| Ülemeremaad ja -territooriumid | 8,4 % | 0,87 % | 0,19 % |
| Aasia | 3,7 % | 19,9 % | 9,95 % |
| Prantsuskeelne Aafrika | 5,5 % | 11,58 % | 3,85 % |
| Põhja-Aafrika | 4,4 % | 28,43 % | 11,84 % |
| Lähis- ja Kesk-Ida | 2,3 % | 1,09 % | 0,87 % |
| Ida-Euroopa | 2 % | 2,21 % | 2,03 % |
| Ladina-Ameerika | 1,5 % | 7,6 % | 9 % |
| Antillid | 0,32 % | 0,7 % | 4,27 % |
| Mitteprantsuskeelne Aafrika | 0,16 % | 0,21 % | 2,47 % |
| | 100 % | 100 % | |

([33]) See turg ei ole määratletav tollistatistika abil.

(95) Prantsuse ametiasutused kinnitavad, et "Väikeste tellimuste programm" ei olnud mõeldud konkreetse abina CELFile, vaid abikavana prantsuskeelsete raamatute levitamiseks, mida said kasutada ka teised ettevõtted, kes olid suutelised sellelaadseid tellimusi täitma.

(96) Prantsuse ametiasutused selgitavad, et 1980. aastal toimunud CELFi struktuuri muutmisega kaasnes otsus abimeetmete eraldamise kohta "Väikeste tellimuste programmi" raames. Ametiasutused kinnitavad, et CELF oli reaalselt ainuke üldsuunitlusega ettevõte, kellele sai kõnealuseid toetusi anda, ([34]) sest mitte ükski teine ettevõtja peale SIDE ei ole programmi käivitamisest möödunud kaheteistkümne aasta jooksul seda toetust taotlenud, ehkki programmi olemasolu oli erialainimestele teada.

(97) Prantsusmaa ei vaidlusta asjaolu, et Kultuuriministeerium keeldus 1991. aastal abi andmast SIDEle, ([35]) sest see ettevõte ei vastanud läbipaistvuse nõuetele, mis olid nimetatud toetuste saamise eelduseks, ja keeldus rakendamast nende toetuste saamiseks nõutavaid piiranguid. Lisaks tuletas Prantsusmaa meelde, et Kultuuriministeerium võrdles SIDEt 1996, selleks et talle pakkuda kõnealust abi, kusjuures SIDE keeldus sellest.

(98) Prantsuse ametiasutused kinnitavad, et Prantsusmaa kultuuripoliitika üheks eesmärgiks on tagada kogu maailmas prantsuskeelsete raamatute levik. Seda eesmärki tuleb mõista kui avaliku teenuse missiooni üht komponenti. Seetõttu leiavad Prantsuse ametiasutused, et komisjon peab kõnealuseid meetmeid käsitlema asutamislepingu artikli 86 lõike 2 seisukohalt.

(99) Prantsusmaa tuletab meelde, et CELF loodi ja talle määrati vaidlusalused toetused ajal, mil kõnealuse vahendustegevusega seotud ettevõtted olid otsustanud sellelt turult taanduda. Vaidlustatud meetmete mitterakendamisel oleks väikeste, tihtipeale eemal asuvates, käibe ja koguste seisukohalt väikese nõudlusega piirkondades asuvate raamatukaupluste varustamine prantsuskeelsete raamatutega olnud märkimisväärselt häiritud.

(100) Prantsuse ametiasutused otsustasid rakendada vaidlusalust programmi selleks, et kõik tellimused, sealhulgas ka prantsuskeelsete raamatute vähetulusad tellimused, leiaksid käsitlemist samadel alustel kui kõige suuremad tellimused.

(101) Prantsusmaa teatab, et Kultuuriministeerium määras "oma toetuse CELFi väikeste tellimustega seotud kulude tõttu avaliku teenuse pakkumisel" ja et CELFi tegevus on seotud tõelise avaliku teenuse missiooniga.

([34]) Mõned ettevõtted, näiteks Servedit seoses prantsuskeelse Aafrikaga ajavahemikus 1988 kuni 1993 ja École des loisirs seoses Vahemere piirkonna riikidega 1995. aastal, on saanud samalaadseid toetusi, kuid neid on rakendatud teatud konkreetsetele sektoritele,

([35]) Ainuke ettevõte, kes oli seda taotlenud.

(102) Oma väidete toetuseks edastasid Prantsuse ametiasutused komisjonile mitmeid dokumente:

a) 10. mai 1982. aasta määrus nr 82-394, mis käsitleb Kultuuriministeeriumi struktuuri, rõhutab ministeeriumi rolli "prantsuse kultuuri ja kunsti levitamisel maailma kultuuride vaba dialoogi käigus";

b) 16. aprilli 1993. aasta määrus nr 93-797, mis käsitleb kultuuri- ja prantsuse keele ministri ülesandeid ja mis määrab kindlaks, et "kultuuri- ja prantsuse keele minister … rakendab koos teiste asjassepuutuvate ministritega riigi tegevusprogramme, mis tagavad prantsuse kultuuri ja prantsuse keele levitamise terves maailmas";

c) nendel määrustel põhinevad otsused, mis puudutavad raamatute ja lugemise direktsiooni tegevust ja mis täpsustavad Kultuuriministeeriumi tegevust raamatute ekspordi valdkonnas, kusjuures viimane neist otsustest pärineb 1996. aastast.

(103) Prantsuse ametiasutused teatavad, et nende tekstide põhjal sõlmis raamatute ja lugemise direktsioon igaaastased lepingud partneritega, kelle ülesandeks on rakendada valitsuse kultuuripoliitikast tulenevaid tegevusi. Need lepingud määratlevad ministeeriumi ja toetatavate asutuste koostööülesanded ning poolte vastavad kohustused.

(104) Prantsuse ametiasutused selgitavad, et Kultuuriministeerium sõlmis CELFiga ([36]) igal aastal kokkuleppe, mis kohustas CELFi täitma avaliku teenuse missiooni, mis seisnes "täie tähelepanu pööramises kõikidele välismaal paiknevatest raamatukauplustest pärinevatele tellimustele, sõltumata nende suurusest".

(105) Lisaks sellele teatavad Prantsuse ametiasutused, et sõltumata sellest, millist turuosa vaadelda, ei ole SIDE ja CELF väikesemahuliste tellimuste osas konkureerivad ettevõtted.

(106) Ametiasutused toovad muuseas välja SIDE väidete vastuolulisuse, kes ühelt poolt kinnitab, et ta töötab samalaadsete klientidega kui CELF ja suhtub kõikidesse klientidesse ühtemoodi, "sõltumata nende tellimuse suurusest", teiselt poolt aga rakendab vähem kui kümme eksemplari sisaldavatele tellimuste suhtes allahindlust, mille suurus jääb alla viie protsendipunkti.

(107) Ametiasutused leiavad, et see märkimisväärne "karistus", mida SIDE rakendab väikeste, alla kümne raamatu sisaldavate tellimuste suhtes, tõestab, et väikesed tellimused ei ole SIDE jaoks privilegeeritud sihtgrupp, erinevalt nendest tellimustest, mis võimaldavad ettevõttel saavutada suuremat kokkuhoidu, nagu tellimused, mis pärinevad institutsioonilistelt klientidelt ja mis ongi SIDE privilegeeritud sihtgrupp.

([36]) Kuni 2001. aastani, sest abi andmine lõpetati 2002. aastal.

(108) Kahe ettevõtte kaubandusstrateegiate põhimõtteline erinevus on selgelt märgatav, kui vaadelda raamatute keskmist arvu ühes tellimuses ja ühes arves, SIDE puhul on see arv selgelt suurem kui CELFi puhul.

(109) Prantsuse ametiasutused toovad välja asjaolu, et kuigi "Väikeste tellimuste programm" seda otseselt ei kompenseeri, peab CELF, vastukaaluks talle eraldatud abimeetmetele, olema suuteline oma klientuurile pakkuma laialdast ja mitmekülgset kirjastajate valikut, kuivõrd Kultuuriministeeriumi poliitiline eesmärk on prantsuskeelsete raamatute võimalikult laiem levitamine. Ametiasutused juhivad tähelepanu sellele, et kirjastuste seas, mida CELF pakub, on sadu väikesi kirjastusi, ühinguid ja erinevaid asutusi, ([37]) mis on väga vähe tuntud ja mille kirjastamistegevuse iseloom ei ole selline, mis võimaldaks suuri ja tulusaid tellimusi. Pakkudes sellist laiendatud kirjastuste nimekirja, toetab CELF mitmekülgsuse põhimõtte levitamist. CELF peab oma raamatuid hankima väga paljudelt varustajatelt, kusjuures tellimused on tihtipeale väga väikesed, seega peab ta tegelema väga paljude väikese käibega kirjastustega ning seda tegevust ei kompenseeri mingi antav abi.

(110) Samas on väikese käibega kirjastajatega tegelemine majanduslikult vähem tulus, sest vastupidiselt suurtele kirjastustele ei suuda väikese käibega kirjastajad pakkuda eriti soodsaid tingimusi. SIDE kaubanduspoliitika seevastu eelistab populaarsemaid kirjastusi, mis on seotud ka suuremate tellimustega. Prantsuse ametiasutused väidavad seetõttu, et tuleks teha vahet "väikese käibe" ja "väikeste tellimuste" vahel. Mõiste "väikesed tellimused" on kindlalt seotud vaidlusaluse programmiga, kuid see programm ei arvesta piisavalt "väikese käibega", mis on seotud "väikese käibega varustajatega".

(111) Toetuste määramine põhineb väikeste tellimuste tõttu tekkivatel lisakulutustel, samas tekib toetuse saajast ettevõtjal veel teisigi kohustusi, mida otseselt ei "kompenseerita".

(112) Prantsuse ametiasutused toovad välja asjaolu, et kompensatsioonitoetust anti CELFile selleks, et kompenseerida lisakulutusi, mis tekivad seoses väikeste tellimustega, mille piiriks fikseeriti empiiriliselt 500 FRF. See piir on esitatud üksnes keskmisena ja ei tähenda, et iga tellimus, mille suurus jääb vahemikku 0 kuni 500 FRF, peaks olema allpool tulususepiiri. Mõned 500 FRF suurused tellimused võivad olla tulusad, kuid teised mitte. Kõik sõltub tellimuses sisalduvate nimetuste ja eksemplaride arvust, raamatute iseloomust, tellimuse kvaliteedist, sellest, kas kliendi suhtes rakendatakse COFACE garantiid või mitte, samuti tasumise viisist ja tähtaegadest.

(113) Prantsuse ametiasutused täpsustavad, et seevastu on kindel, et vahemikus 0 kuni 500 FRF asuvate tellimuste kogum tervikuna ei ole tulus ja seetõttu ei saa seda teenindada selline ettevõte, kes peab silmas üksnes majanduslikke kriteeriume. Ametiasutuste selline väide põhineb kulude analüüsil, mis viidi läbi kontrollaastaks võetud 1994. aasta kohta.

(114) Prantsuse ametiasutused täpsustavad, et nagu nähtub tabelitest 2a ja 2b, on CELF viimastel aastatel, eriti aga pärast olukorra pingestumist 1996/1997. aastal, olnud sunnitud oma tegevust mitmekesistama, eeskätt arendades välja suure tulususega klientuuri, mis hõlmab suure käibega raamatukauplusi ja institutsioonilisi kliente, nagu raamatukogud, ülikoolid ja kultuurikeskused. Samal ajal võis täheldada "väikese käibega" klientide osa vähenemist ettevõtte käibes, samuti klientide üldarvu vähenemist. Samaaegselt võis täheldada CELFi kogukäibe suurenemist. Prantsuse ametiasutused kinnitavad nendele nähtudele viidates, et väikeste tellimuste töötlemine oli CELFi jaoks tegevust aeglustav faktor.

CELFi käibe struktuur

I Tabel 2a — Saksamaa näide

SAKSAMAA
3,4 % CELFi käibest, mis esindab 27,2 % aktiivsetest väikese käibega klientidest

| | 1999 | 2000 | 2001 |
|---|---|---|---|
| Käive | 2 331 713 FRF | 2 548 430 FRF | 2 906 533 FRF |
| Klientide arv | 593 | 561 | 444 |
| Käive < 5 000 FRF | 480 | 462 | 344 |
| Käive < 10 000 FRF | 47 | 35 | 38 |
| Käive + 100 000 FRF | 0 | 2 | 4 |

([37]) Näiteks: Limoge'i barokkansambel; Sainte-Madelaine'i klooster.

II Tabel 2b — Euroopa Ühendus

| Euroopa Ühenduse klientide arved | | | |
|---|---|---|---|
| | 1999 | 2000 | 2001 |
| Käive | 15 253 754 FRF | 14 241 785 FRF | 14 436 006 FRF |
| Aktiivsete klientide arv | 1 567 | 1 440 | 1 249 |
| Käive < 5 000 FRF | 1 059 | 950 | 782 |
| Käive < 10 000 FRF | 162 | 154 | 139 |
| Käive + 100 000 FRF | 19 | 15 | 18 |

V **KOMISJONI HINNANG**

(115) CELF ja SIDE on kaks Prantsusmaal asuvat konkureerivat ettevõtet, kes tegelevad prantsuskeelsete raamatute ekspordi vahendamisega. ([38]) See tegevus seisneb prantsuskeelsete raamatute levitamises ([39]) eesmärgiga rahuldada jaevahendajate (väikesed raamatukauplused või asutused, nagu raamatukogud ja ülikoolid) tellimusi, mis on peaasjalikult suunatud prantsuse keelt mittekõnelevatesse riikidesse ja piirkondadesse. Selliste piirkondade jaoks nagu Belgia, Kanada või Šveitsi prantsuskeelsed osad on raamatute levitamine tagatud kirjastuste endi või levitamisvõrkude abil, sest turuosa maht on piisavalt suur selleks, et ettevõtted nõustuksid investeerima integreeritud levitamisvõrkudesse. Selline teenus võimaldab tagada raamatute hulka arvestades optimaalse levitamise.

(116) SIDE ja Prantsusmaa ametiasutused on ühel meelel selles, et vahendaja kogub tegelikult kokku arved, mis ükshaaval võttes on väikese mahuga ja mille töötlemine kirjastuste endi või tavaliste levitajate poolt läheks liialt kulukaks. Vahendaja pakutav teenus võimaldab klientidel, olgu siis raamatukauplustel või asutustel, vältida pöördumisi suure hulga erinevate varustajate poole.

(117) Samas, kuivõrd tellimused suunatakse edasi kirjastajatele ja/või levitajatele, on ka nendel vaja varustada vaid üht punkti — vahendajat. See võimaldab ka neil saavutada rahalist ja ajalist kokkuhoidu, sest nad ei pea suhtlema suure hulga klientidega, kes pealegi võivad paikneda geograafiliselt väga hajutatult.

(118) Ekspordi vahendajad on seega väga oluliseks elemendiks raamatute eksportimisel sellistesse riikidesse, kus nõudlus on ebaühtlane, lünklik ja/või väikese mahuga. Pöördumine ekspordi vahendaja poole on tihtipeale prantsuse keelt mittekõnelevas riigis asuva ostja (kes ei ole lõpptarbija) ainukeseks võimaluseks raamatute tellimuste esitamiseks. Vahendaja tegevus võimaldab vähendada iga tellimuse töötlemiseks tehtavaid kindlaid kulutusi.

([38]) CELF vahendab eranditult prantsuskeelseid raamatuid, SIDE seevastu tegeleb ka teistes keeltes avaldatud raamatutega.

([39]) CELFi tegevus, erinevalt SIDE omast, on suunatud eranditult ekspordile.

(119) On leidnud kinnitust, et Prantsusmaa ametiasutused käivitasid vaidlusaluse "Väikeste tellimuste programmi" selleks, et toetada ekspordi komisjoniturul väikesi tellimusi, mille summa on 500 FRF või väiksem ja mida põhimõtteliselt peetakse mittetulusaks. On vaja kontrollida, kas see programm, mille käivitamisest komisjoni ei informeeritud ja mille kaudu reaalselt leidis toetamist ainult CELF, on asutamislepinguga kooskõlas.

A *ASUTAMISEPINGU ARTIKLI 87 SÄTETE RAKENDATAVUS*

1. KÕNEALUSED MEETMED ON ABI ASUTAMISLEPINGU ARTIKLI 87 LÕIKE 1 TÄHENDUSES

(120) Asutamislepingu artikli 87 lõige 1 sätestab, et "Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti, on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust".

(121) Kõnealune meede annab CELFile eelise, sest tegemist on toetusega, mis on suunatud väikeste tellimuste kulude vähendamisele. Seda ei ole Prantsuse ametiasutused kunagi eitanud.

(122) Toetuse finantseerimine toimub raamatu ja lugemise direktsiooni käsutatavatest eelarvelistest vahenditest, see tähendab riigi ressurssidest.

(123) Toetus on määratud raamatute vahendajatele ja tegelikkuses kasutas seda üksnes CELF. Järelikult on tegemist selektiivse meetmega.

(124) Selles osas, mis puudutab nimetatud meetme mõju liikmesriikidevahelisele kaubavahetusele ja konkurentsi häirimist, on komisjon arvesse võtnud järgmist.

(125) Abi antakse Prantsuse vahendajatele, kes ekspordivad prantsuskeelseid raamatuid peamiselt prantsuse keelt mittekõnelevatesse riikidesse. Nimetatud Prantsuse vahendajad on seega vähemalt potentsiaalselt konkureerivad teiste prantsuskeelsete raamatute vahendajatega ühenduse teistes prantsuskeelsetes riikides (eeskätt Belgia ja Luksemburg). Samas tuleb märkida, et arvesse võttes märkimisväärset erinevust mitteprantsuskeelsetesse riikidesse ühelt poolt Prantsusmaa poolt ja teiselt poolt Belgia ja Luksemburgi poolt eksporditavate prantsuskeelsete raamatute hulga vahel, on arusaadav, et nimetatud abi tõttu turu konkurentsi häirimise ulatus on äärmiselt piiratud.

(126) Abi võib kaasa tuua konkurentsi häirimist ning mõjutada kaubavahetust ka oma mõju tõttu CELFi teistele tegevustele. Samas tundub CELFi tegevus olevat piiratud üksnes välismaale levitamisega ning CELFi koduleheküljel ([40]) on selgelt välja öeldud, et CELF ei tegele ei müügiga Prantsusmaal ega müügiga eraisikutele. Kõnealust abi anti CELFile "Väikeste tellimuste programmi" raames, nimetatud programmi eesmärgiks oli tagada, et kõiki mitteprantsuskeelsetes piirkondades asuvatest raamatukauplustest pärinevaid tellimusi oleks võimalik teenindada, sõltumata nende tellimustega seotud summadest. Komisjon toob esile, et vaidlustatud mehhanism oli kasulik nii ostjatele kui ka prantsuskeelsete raamatute kirjastajatele, sest esimestele oli võimalik pakkuda taskukohaseid hindu, teiste puhul aga lihtsustus raamatute müük. Selline kaubavahetuse mõjutamine on aga äärmiselt kaudne ja rahaliselt väga piiratud, võttes arvesse prantsuskeelsete raamatute ja teistes keeltes raamatute äärmiselt madalat vastastikust asendatavust.

(127) Arvesse võttes neid tingimusi, on CELFile osutatav abi asutamislepingu artikli 87 lõike 1 tähenduses riigiabi, sest ta vastab neljale abi mõistega seotud tingimusele. Samas tuleb märkida, et nimetatud meetme poolt kaubavahetusele ja konkurentsi häirimisele avaldatav mõju on väga väike.

(128) Lisaks sellele tuleb märkida, et liikmesriikidel on vastavalt asutamislepingu artikli 88 lõikele 3 kohustus komisjoni piisavalt aegsasti teavitada projektidest, millele antakse abi.

(129) Prantsuse valitsus ei ole enne kõnealuse programmi rakendamist ega CELFile väikeste tellimuste töötlemiseks antavat abi komisjoni teavitanud. Seega on abi antud seadusevastaselt.

(130) Lisaks sellele, kuivõrd kohus on osaliselt kuulutanud kehtetuks komisjoni 18. mai 1993. aasta otsuse ning seejärel ka otsuse 1999/133/EÜ, millega lubati abi CELFile anda, on CELFile väikeste tellimuste töötlemiseks antud abi endiselt seadusevastane.

([40]) www.celf.fr

(131) Järgnevalt tuleb kontrollida, kas antud küsimuses on võimalik rakendada mõnda artikli 87 lõigetes 2 ja 3 sätestatud erijuhtudest, mis vabastaks kõnealused abimeetmed nimetatud artikli lõikes 1 sätestatud üldisest keelust.

2. ABIMEETMETE HINDAMINE ASUTAMISLEPINGU ARTIKLI 87 LÕIGETE 2 JA 3 SEISUKOHALT

(132) Komisjon toob välja, et asutamislepingu artikli 87 lõikes 2 sätestatud erijuhud ei ole kõnealuste meetmete puhul kohaldatavad, sest kõnealused meetmed ei ole ilmselgelt suunatud nimetatud lõikes sõnastatud eesmärkide saavutamisele. Abi ei vasta samuti artikli 87 lõike 3 punktis a määratletud erijuhu tingimustele, sest kõnealused abimeetmed ei ole suunatud majandusarengu edendamiseks piirkondades, mis saavad selles punktis sätestatud abi kasutada. Artikli 87 lõike 3 punktis b käsitletud erijuht, mis on seotud abiga üleeuroopalist huvi pakkuva tähtsa projekti elluviimisega, ei ole samuti antud olukorras kohaldatav, sest kõnealused abimeetmed ei ole suunatud sellise projekti elluviimisele. Kuivõrd abimeetmed ei olnud samuti suunatud Prantsusmaa majanduses esineva tõsise häire kõrvaldamisele, ei ole antud olukorras rakendatav ka artikli 87 lõike 3 punkti b teises osas käsitletav erijuht. Niisamuti ei ole selles küsimuses võimalik viidata ka artikli 87 lõike 3 punktile c, milles käsitletakse abi teatud majandustegevuse või teatud majanduspiirkondade arengu soodustamiseks, sest abimeetmed ei olnud suunatud piirkondlike või horisontaalsete eesmärkide saavutamisele ning komisjoni hinnangul ei ole nimetatud sätet võimalik kohaldada sektoripõhiselt.

(133) Samas täpsustatakse asutamislepingu artikli 87 lõike 3 punktis d, et: "Ühisturuga kokkusobivaks võib pidada [...] abi kultuuri edendamiseks ja kultuuripärandi säilitamiseks, kui niisugune abi ei kahjusta kaubandustingimusi ja konkurentsi ühenduses määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega".

(134) On ilmne, et kõnealuse abi eesmärk on seotud kultuuriga, seda on algselt tunnistanud ka kaebuse esitaja ([41]) ning seda on juba varem kinnitanud ka komisjon oma otsuses 18. maist 1993, samuti on seda kinnitanud kohus oma otsuses 18. septembrist 1995, see asjaolu on veel kord kinnitust leidnud otsuses 1999/133/EÜ ning seda ei ole vaidlustatud kohtu otsuses 28. veebruarist 2002.

(135) Seda eesmärki on sõnaselgelt tunnistanud ka Prantsuse valitsus, kes soovib järgida tahtlikku poliitikat, mis on suunatud prantsuskeelsete teoste levitamise soodustamisele maailmas. See tahe on osa suundumusest, mis püüab võimalikult suurel määral säilitada ja edendada kultuurierinevusi rahvusvahelisel tasandil.

([41]) SIDE nõukogu kiri komisjonile 7. septembrist 1992.

(136) Komisjon on selles küsimuses juba väljendanud oma seisukohta oma teatises nõukogule ja Euroopa Parlamendile "Kultuurierinevuste rahvusvahelise instrumendi suunas". ([42]) Komisjoni seisukoht on, et kultuurierinevused on kujunenud oluliseks teemaks rahvusvahelistes ja piirkondlikes organisatsioonides toimuvatel aruteludel ja võimaldavad reageerida tsiviilühiskonna ja valitsuste kasvavale murele rahvaste kultuurieripära ja ühise kultuuripärandi kaitsmise pärast.

(137) Kultuurierinevuste kaitse ja toetamine on Euroopa Ühenduse üheks aluspõhimõtteks. See on sätestatud asutamislepingu artikli 151 lõikes 1 alljärgnevalt: "Ühendus aitab kaasa liikmesriikide kultuuride õitsengule, ühtlasi respekteerides nende rahvuslikku ja regionaalset mitmekesisust ning samal ajal rõhutades ühist kultuuripärandit", ning samuti artikli 151 lõikes 4, milles sätestatakse: "Käesoleva lepingu teiste sätete kohaselt tegutsedes võtab ühendus arvesse erinevaid kultuuriaspekte eriti selleks, et respekteerida ja edendada oma kultuuride mitmekesisust".

(138) Asutamisleping nõuab ühenduselt ja liikmesriikidelt, millest ühendus koosneb, rahvusvahelistes suhetes kultuurierinevuste toetamist, eesmärgiga toetada maailmavaadet, mis põhineb pikaajalisel arengul, rahumeelsel kooseksisteerimisel ja kultuuridevahelisel dialoogil. Prantsuse ametiasutused rakendavad prantsuskeelsete teoste levitamise rahalise toetamisega sellist kultuuripoliitikat, mis vastab asutamislepingus sõnastatud eesmärkidele.

(139) Seetõttu leiab komisjon, et Prantsuse ametiasutuste poolt CELFile eraldatav abi prantsuskeelsete raamatute levitamise tagamiseks, sõltumata sealjuures tellimuse suurusest, on suunatud kultuurialase eesmärgi saavutamisele, nii nagu see on sätestatud asutamislepingus.

3. KÕNEALUSE ABI ÜHILDUVUS ÜHENDUSE ÕIGUSAKTIDEGA

(140) Vastavalt asutamislepingu artikli 87 lõike 3 punktile d võib kultuuri edendamiseks ja kultuuripärandi säilitamiseks antav abi olla ühisturuga kokkusobiv, kui see ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega.

a) ***Komisjoni esialgsed märkused kolmandate isikute arvamuse kohta***

(141) Komisjon märgib, et kolmandad isikud, kes pärast menetluse algotsuse avaldamist on sõna võtnud, ei ole, välja arvatud üksnes SIDE ja CELF, mitte ekspordi vahendajad, vaid pigem spetsialiseeritud "hulgimüüjad". Ükski kolmandatest isikutest ei väida, et ta oleks Kultuuriministeeriumilt taotlenud nimetatud abi.

(142) Mitmete kolmandate isikute arvamusest ilmneb, et antud küsimuses sõna võtnud erialaspetsialistid ei vaidlustanud Prantsuse ametiasutuste poolt rakendatud toetusmehhanismi, vähemalt mitte selle rakendamise algetapil.

(143) Komisjon nentis samuti, et kaebuse esitaja, samuti nagu kolmandad isikud, oli täiel määral teadlik abist, mida CELFile anti ettevõtte asutamise algusest peale 1980. aastal. Kuid alles 1991. aastal ([43]) taotles SIDE Kultuuriministeeriumilt kõnealuse abi andmist ning komisjon sekkus asjasse alles mitu kuud hiljem, 1992. aasta märtsis.

(144) Komisjon toob esile, et kolmandate isikute arvamus on peamiselt kriitiline CELFi tegevuse mitmekesistamise suhtes. ([44]) Ettevõttele heidetakse ette, et ta on talle soodsaid allahindlusi võimaldavate kirjastajate osalusel hakanud aja jooksul tegutsema teistes turuosades kui väikeste tellimuste turul, mille jaoks ta algselt asutati.

(145) CELFi asutamise ajal koostatud dokumentidest ilmneb, et algselt teenindas CELF tõepoolest ainult raamatukauplusi. Alles hiljem, 1990. aastate jooksul, hakkas ta tegelema ka teistsuguse klientuuriga. Samas ei näita mitte miski, et CELFi tegevuse mitmekesistamist oleks finantseeritud vaidlustatud toetuste abil, pigem on olukord vastupidine, sest nimetatud toetuste eesmärgiks oli üksnes väikeste tellimuste töötlemisest tulenevate lisakulude kompenseerimine, nii nagu seda on näidatud põhjenduses 198 ja sellele järgnevates põhjendustes.

(146) Osa kolmandatest isikutest, kes kvalifitseeruvad hulgiekspordijatena, toovad esile, et abimeetmed olid nõudmiste rahuldamiseks mittevajalikud, kuid nad ei esita oma väidete toetuseks asjakohaseid tõestusmaterjale.

(147) Lõpuks väitsid mõningad kolmandad isikud, et CELF kasutas eeliseid, mis tulenesid privilegeeritud suhetest teatavate riigiasutustega, nagu näiteks "France édition". Nii kritiseeris Hexalivre "France édition'i" suhtumist ja väitis, et see kirjastus suhtus CELFi privilegeeritult, võimaldades ettevõttel kasutada oma stendi rahvusvahelistel raamatulaatadel ja keeldudes samal ajal sama lubama Hexalivre'i jaoks.

(148) Komisjon võis Prantsuse ametiasutuste esitatud dokumentide põhjal veenduda, et CELF, kes on "France édition'i" liige, tasus nii "France édition'i" stendiruumi rentimise eest kui ka "France édition'ilt" tellitud kataloogide eest. Prantsuse ametiasutused näitasid, et nimetatud suhted ei olnud mitte mingisugusel moel seotud riigiasutustega.

([42]) KOM(2003)520 lõplik.

([43]) SIDE kirjad 22. maist ja 4. juunist 1991.

([44]) Vt põhjendust 81.

(149) Ühtlasi ei käsitleta neid asjaolusid menetluse algotsuses 30. juulist 1996, kuivõrd need ei ole seotud "väikeste tellimuste" problemaatikaga. Seetõttu ei avalda komisjon käesoleva menetluse raames selles küsimuses oma arvamust.

(150) Prantsuse ametiasutustele heidetakse samuti ette CELFi soosimist avalike teenuste osutamise ettekäändel. Need väited on eeskätt seotud Välisministeeriumi hallatava "Nouveautés" programmi rakendamise käigus antud toetustega ning tellimustega, mis edastati Välisministeeriumi ja Koostööministeeriumiga seotud ühingute, nagu Prantsuse mõtte levitamise ühingu (*Association pour la diffusion de la pensée française, ADPF*) ning Aafrikas ja Madagaskaril hariduse ja kultuuri levitamise ühingu (*Association pour le développement de l'enseignement et de la culture en Afrique et à Madagascar, AUDECAM*) poolt.

(151) Neid asjaolusid ei käsitleta menetluse algotsuses 30. juulist 1996, kuivõrd need ei ole seotud "väikeste tellimuste" problemaatikaga. Seetõttu ei avalda komisjon käesoleva menetluse raames selles küsimuses oma arvamust.

(152) Lõpuks vaidlustab SIDE ka "abimeetmete kompleksi, millest ei lõiganud kasu mitte üksnes CELF, vaid ka mitmed teised asutused, mis ühendavad, nagu CELFgi, hägustunud suhete läbi kirjastusi ja ametivõime", samuti riigiorganite rakendatavat kultuuripoliitikat üldiselt.

(153) Oma väidete toetuseks esitab SIDE eeskätt ettekande kontrollikojale, mis pärineb 1996. aasta novembrist. Komisjon juhib tähelepanu asjaolule, et see dokument sisaldab eelkõige üldist kriitikat kultuurivaldkonna toetuste andmise põhimõtete kohta Prantsusmaal. Selles ei leidu ühtki elementi, mis oleks seotud CELFile väikeste tellimuste töötlemiseks antud abiga. CELFi on küll mainitud, kuid üksnes seoses programmiga "Programme page à page" ning programmiga "Programme plus", seega seoses programmidega, mida kohus oma otsuses 18. septembrist 1995 loeb õiguspäraseks. ([45])

(154) Arvesse võttes neid asjaolusid leiab komisjon, et kontrollikojale esitatud aruande järeldused ei võimalda anda hinnangut antud menetluse raames. Ühtlasi ei ole SIDE poolt esitatud üldist kriitikat Prantsusmaa poliitika kohta kultuuri toetuseks antava abi osas käsitletud "Väikeste tellimuste programmi" menetluse algotsuses 30. juulist 1996. Seetõttu ei avalda komisjon käesoleva menetluse raames selles küsimuses oma arvamust.

b) ***Vastus SIDE esitatud täiendavatele väidetele***

(155) Abivahendeid käsitleva menetluse esimese faasi jooksul tõstatas SIDE mõningaid konkreetseid küsimusi, mis on seotud CELFi rekapitaliseerimisega ning eelistega, mida CELF väidetavalt kasutas tänu "avalike programmide haldamisele". SIDE vaidlustab samuti terve rea konkreetseid eeliseid, mis on seotud CELFi väidetavate privilegeeritud suhetega riigiorganitega.

**CELFi rekapitaliseerimine 1980. aastal**

(156) On asjakohane märkida, et CELFi kapital viidi 1980. aastal 80 500 FRFlt 1 280 500 FRFle. Seda toimingut finantseeriti ühelt poolt ADEFi poolt 50 % ulatuses ning teiselt poolt CELFi (eraõiguslike) aktsionäride poolt 50 % ulatuses.

(157) Teatavat arvu kirjastusi koondava ADEFi tegevuse eesmärgiks oli stimuleerida prantsuskeelsete raamatute pakkumist välismaal ning toetada kirjastuste või eksportijate tehtud investeeringuid. Ühing sai Kultuuriministeeriumi kaudu eraldatud avalikku toetust.

(158) Olles analüüsinud Prantsuse ametiasutuste poolt talle esitatud dokumente, jõudis komisjon järeldusele, et vaidlustatud kapitali suurendamine ei kujutanud endast riigiabi, vaid tegemist oli lihtsalt osaluse võtmisega. Ei ole ju ei vaidlustatud ega saagi vaidlustada asjaolu, et ettevõtte loomisel tema praegusel kujul osalesid erainvestorid. Kultuuriministeerium ei sekkunud CELFi kapitali ning ADEF, mis oli küll osaliselt riigi poolt finantseeritav ühing, käitus nagu erainvestor turumajanduse tingimustes. ADEFi osalemine CELFi kapitalis vastab täiel määral komisjoni teatisele EÜ asutamislepingu artiklite 92 ja 93 rakendamise kohta avaliku osaluse võtmise kohta ([46]) punkti 3.2 kolmandale lõigule. Seetõttu ei sisalda see protsess riigiabi asutamislepingu artikli 87 lõike 1 tähenduses.

(159) Lisaks sellele toimus nimetatud rekapitaliseerimine enam kui kümme aastat enne 20. märtsi 1992, kui SIDE saatis komisjonile oma esimese kirja, mille põhjal komisjon oma kirjaga 2. aprillist 1992 küsis informatsiooni Prantsuse ametiasutustelt. Seetõttu, ja vastavalt nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määruse (EÜ) nr 659/1999 EÜ asutamislepingu artikli 93 rakendamise kohta ([47]) artiklile 15 ei saaks komisjon antud tingimustel anda korraldust kapitali suurendamise tühistamise kohta isegi mitte juhul, kui tegemist oleks olnud riigiabiga.

**CELFi rekapitaliseerimine 1993. aastal ADEFi kaudu**

(160) SIDE vaidlustab samuti abi, mida CELFile väidetavalt osutati 1993. aastal ADEFi aktsiate loovutamise teel SNEle, kes on CELFi liige.

([45]) Vt põhjendust 10.

([46]) Euroopa Ühenduste Bülletään, 9- 1984.

([47]) EÜT L 83, 27.3.1999, lk 1.

(161) Oma märkustes 5. detsembrist 2003 juhib SIDE komisjoni tähelepanu sellele, et komisjon peaks nende dokumentide põhjal, mis SIDE esitas 4. juulil 2001 toimunud kohtumise käigus, avaldama arvamust abi suhtes, mida CELFile väidetavalt anti ADEFi likvideerimisel 1993. aasta juunis.

(162) Komisjon toob välja asjaolu, et seda punkti ei olnud mainitud menetluse algotsuses 30. juulist 1996. Seetõttu ei avalda komisjon käesoleva menetluse raames selles küsimuses oma arvamust.

**CELFi eelised, mis on seotud "avalike programmide haldusega"**

(163) SIDE selgitab, et CELF suutis turul püsima jääda ja samaaegselt pakkuda endisi allahindlusi oma klientuurile ka pärast "Väikeste tellimuste programmi" lõpetamist seetõttu, et ta saab jätkuvalt mitmeid avalikke toetusi mitmete väidetavalt järjest suuremas ulatuses rahastatavate programmide kaudu, sealhulgas näiteks programmi "A l'Est de l'Europe" kaudu, mis jätkab programmiga "Page à page" alustatud tegevust, või ka programmi "Programme plus" kaudu.

(164) Tuleb meelde tuletada, et nimetatud programmid, mis on komisjoni otsusega 18. maist 1993 juba heaks kiidetud, tunnistati samuti õiguspärasteks kohtu otsusega 18. septembrist 1995. ([48])

(165) Sellest järeldub, et nimetatud aspektid ei ole kajastatud menetluse algotsuses 30. juulist 1986. Seetõttu ei avalda komisjon käesoleva menetluse raames selles küsimuses oma arvamust.

c) ***Väikestele tellimustele osutatud abi ei olnud sellist laadi, mis oleks võinud mõjutada kaubavahetuse tingimusi ja konkurentsi ühenduses sellises ulatuses, mis võiks kahjustada ühiseid huve.***

i) *Mehhanism, mis oli suunatud antud erialal hüljatud tegevuse toetuseks*

(166) "Väikeste tellimuste programm" käivitati Kultuuriministeeriumi poolt 1980. aastal, ajal, mil vastavas valdkonnas tegutsenud ettevõtted (Groupe Hachette ja Les Messageries du livre) olid otsustanud lahkuda ekspordi vahendamise turult. Vaidlustatud mehhanism moodustati selleks, et julgustada ettevõtteid sellele turule tulema, selleks et kõik prantsuskeelsete raamatute tellimused, mis pärinevad prantsuse keelt mittekõnelevatest piirkondadest, saaksid rahuldatud.

(167) Komisjon märgib kõigepealt, samuti nagu mõningad menetluse käigus oma arvamuse avaldanud kolmandad isikud, et "Väikeste tellimuste programm", mis tegelikult käivitati samaaegselt CELFi asutamisega tema praegusel kujul, oli antud erialal tegutsejate jaoks tuttav ning et vähemalt alguses ka nende poolt hästi vastu võetud, vähemalt ei vaidlustanud seda programmi alguses keegi, ([49]) ehkki keegi teine seda programmi ka ei kasutanud.

(168) SIDE väidab omalt poolt, et "Väikeste tellimuste programm" oli reserveeritud ainult CELFi jaoks. SIDE väitel kinnitas seda asjaolu see, et ministeerium lükkas 1991. aastal tema taotluse tagasi. Samal ajal ei vaidlusta SIDE asjaolu, et tema abitaotluse tagasilükkamine oli põhjendatud tema keeldumisega allutada ettevõte läbipaistvusnõuetele, mis oli nimetatud abi saamise eelduseks.

(169) Lisaks sellele, 1996. aastal, pärast komisjoni 18. mai 1993 otsuse tühistamist, tuletas Kultuuriministeerium SIDEle meelde, et väikeste tellimuste töötlemise abikava ei olnud põhimõtteliselt reserveeritud CELFile. Ministeerium pakkus oma kirjas 3. septembrist 1996 SIDEle välja võimaluse läbirääkimisteks, et selgitada välja, kas ettevõte on nõutavate läbipaistvustingimuste rakendamisel võimeline pakkuma samasugust teenust kui CELF.

(170) 26. septembril 1996 toimunud nõupidamise käigus lükkasid SIDE juhid neile tehtud ettepaneku tagasi. Nad teatasid Kultuuriministeeriumile, et nad ei soovi osaleda programmis, mille vastavuse ühenduse õigusaktidele võib komisjon kahtluse alla panna.

(171) Oma väidete toetuseks koostas SIDE aruande Riiklikule Poliitteaduste Instituudile, milles kritiseeritakse põhiliselt Prantsuse ametiasutuste otsust mitte anda toetusi otseselt raamatukauplustele. Selles küsimuses meenutab komisjon, et riigiorganitel on õigus vabalt valida toetuste eraldamise viis, mis tundub neile kõige paremini sobivat püstitatud eesmärkide täitmiseks, eeldusel et järgitakse ühenduse õigusakte. Igal juhul konstateerib komisjon, et nimetatud dokument ei ole asjassepuutuv, ja märgib samuti, et ka selle dokumendi koostajad ise on oma hinnangu suhtes kriitilisel seisukohal. ([50])

(172) Lõpuks väidab SIDE, et abimeetmete rakendamiseks ei olnud vajadust. Selles küsimuses märgib komisjon, et abi saajal oli kohustus töödelda kõiki arveid, mille maht oli alla 500 FRF. Sellega tagati, et prantsuskeelsed raamatud võiksid jõuda kõikidesse raamatukauplustesse, sealhulgas ka nendesse, mis asuvad kaugetes riikides, ja seda isegi eeldusel, et need kauplused võivad vajada vaid mõnda üksikut raamatut, mis pealegi võivad olla kirjastatud erinevate kirjastuste poolt. Sellist garantiid SIDE ei pakkunud, lisaks sellele, nagu juba varem märgitud, ei tegelnud SIDE varustamisega kõikides riikides.

(173) Eelneva põhjal võis komisjon veenduda, et "Väikeste tellimuste programmis" võisid põhimõtteliselt osaleda kõik ettevõtted, kes oleksid soovinud selles osalemist taotleda, eeldusel, et need ettevõtted nõustuvad abimeetmete eraldamiseks nõutavate tingimustega. Komisjon toob samuti välja asjaolu, et SIDE on alates 1996. aastast selgelt näidanud, et ta ei soovi selles programmis osaleda. Sellises olukorras leiab komisjon, et vaidlustatud abimeetmed ei olnud diskrimineerivad ning et nad olid Prantsuse ametiasutuste püstitatud eesmärkide saavutamiseks vajalikud.

([48]) Vt põhjendust 10.

([49]) Vähemalt kuni aastani 1991. Vt põhjendust 79 ja järgmisi põhjendusi.

([50]) SIDE esitatud aruande lk 163.

(174) Komisjon on kindlal seisukohal, et isegi juhul, kui kõnealust abi võiks kuni 1996. aastani vaadelda kui üksnes CELFile reserveeritut, on Prantsuse ametiasutustel õigus otsustada, millised on püstitatud eesmärkide optimaalseks saavutamiseks kõige kohasemad ja efektiivsemad vahendid, eeldusel, et abi andmine ei lähe kaugemale sellest, mis on nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalik, nagu alljärgnevalt selgitatakse.

ii) *Komisjonipoolne kontroll Prantsuse ametiasutuste ja kaebuse esitaja poolt esitatud arvandmete osas*

Prantsuskeelsete raamatute ekspordi vahendamise turg

(175) CELF ja SIDE tegelevad oma ekspordi vahendustegevuse raames raamatute levitamisega prantsuse keelt mittekõnelevatesse piirkondadesse. Prantsuskeelsetes riikides, nagu Belgia, Kanada ja Šveits, on kohalik turg kaetud suurte kirjastuste poolt tänu nende filiaalidele või esindajatele.

(176) Ekspordi vahendamisel on seega väga väike osa nendel turgudel, mis on prantsuskeelsete raamatute peamiseks adressaadiks, see tähendab nendes kolmes ülalmainitud riigis.

(177) On teada, et CELF loodi seitsmekümnendate aastate lõpus selleks, et leevendada madalseisu turul, kust olid taandunud selles valdkonnas tegutsenud ettevõtted, tuues põhjuseks selle väikese tulususe, ning et vaidlusaluse abi eesmärgiks oli toetada vahendustegevuse turuosa, mis oli ilmselgelt mittetulus.

(178) Oma otsuses 1999/133/EÜ määratles komisjon turu, millel vaidlusaluse abi mõju uuriti, kui "üldise" prantsuskeelsete raamatute eksporditurg. Kohus, arvestades siinkohal SIDE esitatud väiteid, ei nõustunud selle analüüsiga ja leidis, et komisjon oli teinud ilmse hinnanguvea selles osas, et prantsuskeelsete raamatute eksporditurg ja prantsuskeelsete raamatute ekspordi vahendamise turg ei ole kaks teineteist asendavat turgu, vaid kaks eraldi seisvat turgu, millest teine on esimese alamturg.

(179) Vaidlustamata kohtu hinnangut, märgib komisjon, et asjaolude uurimise käigus nii SIDE ([51]) kui Prantsuse ametiasutuste poolt esitatud dokumentidest ilmneb, et prantsuskeelsete raamatute välismaale levitamise mehhanismid on väga mitmekesised, ([52]) üksteist täiendavad ja mõnikord ka vastastikku asendavad, ning et ekspordi vahendamine on üks paljudest olemasolevatest süsteemidest.

(180) Komisjon toob välja, et SIDE ja Prantsuse ametiasutused tunduvad olevat samal meelel selles osas, et alati ei ole lihtne määratleda erinevate turgude täpseid piirjooni raamatute levitamise konkreetses sektoris.

(181) SIDE näitab oma viimastes märkustes, et kõnealusel riiklikul turul tegutsevad üldised vahendajad, nagu tema ise ja CELF. Teised osalejad, keda SIDE määratleb kord vahendajatena, kord eksportijatest raamatukauplustena, ([53]) tegelevad samas väikeses ulatuses ka otse lõpptarbijatele müügiga ning on äärmiselt väikeses ulatuses konkureerivad kahe üldise vahendajaga.

(182) Prantsuse ametiasutused nõustuvad osaliselt SIDE analüüsiga, täpsustades samas, et eksportijatest raamatukauplused, millele kaebuse esitaja viitab, on tegelikult spetsialiseerunud vahendajad. Ametiasutused lisavad potentsiaalsete konkurentide nimistusse veel teatava arvu raamatukauplusi, mis teenindavad, kas või erandkorras, välismaa raamatukaupluste tellimusi. Prantsusmaa täpsustab, et ka internetiraamatukauplusi tuleks lugeda üldiste vahendajate konkurentideks, ning komisjon peab seda väidet asjakohaseks, kuigi täpsed arvud vastavate mahtude kohta, mis puudutavad seda uut tehnoloogiat kasutavat turuosa, ei ole veel kättesaadavad.

(183) Tuleb märkida, et SIDE edastas komisjonile mõningaid arvandmeid, mille eesmärgiks on illustreerida CELFi hõivatud "domineerivat positsiooni" ([54]) kõnealusel alamturul.

(184) Nagu põhjenduses 29 on juba mainitud, ei avalda komisjon arvamust SIDE kaebuse osas, mis on seotud asutamislepingu artiklitega 81 ja 82, sest need küsimused kuuluvad eraldi vaatluse alla. Selles küsimuses on kohane täpsustada, et komisjon saatis 7. augustil 2003 SIDEle kirja, milles ta teatab komisjoni kavatsusest see kaebus tagasi lükata.

(185) Samas meenutab komisjon, taandumata vastuvõetud seisukohast, et see küsimus võetakse uuesti üles menetluse teises osas, et CELF, erinevate elukutsete esindajaid ühendav ühing, loodi, nagu seda ei vaidlusta ka kolmandate poolte arvamused, selleks, et leevendada madalseisu turul, kust antud valdkonnas tegutsenud ettevõtted olid taandunud. Seega ei ole ka üllatav, et selle konkreetse ettevõtte hõlmatav turuosa oli väga suur.

([51]) SIDE viitab ka ise mitmetes kirjalikes kommentaarides abile raamatute ekspordiks.

([52]) Vt põhjendust 90.

([53]) Kirjad 7. septembrist 1992 ja 9. detsembrist 2002, mis käsitlevad ettevõtet "Aux amateurs du livre international".

([54]) CELFi turuosa kasvas väidetavalt 86,60 %lt 1992. aastal 92,75 %ni 2001. aastal, millest nähtub, et abisummade suurus ei ole CELFi turuosa kujunemisega seotud, kuivõrd ettevõttele antud abi vähenes 1996/1997. aastatest alates pidevalt.

(186) Komisjon on seisukohal, et CELFi positsioon kõnealusel turul ei ole siiski otseselt seotud abi andmisega. Komisoni eesmärgiks on üksnes kontrollida, kas abi ekspordi vahendusturule on kooskõlas asutamislepingu artikli 87 lõike 3 punkti d sätetega.

"Väikeste tellimuste" mõiste asjakohasus ekspordi vahendamise raamistikus

(187) Raamatute ekspordi vahendamine on seotud väikese mahuga tellimustega. Antud turult olid seitsmekümnendate aastate lõpus taandunud traditsioonilised kirjastused ja levitajad, sest see turg ei olnud piisavalt tulus. Seega on selge, et ekspordi vahendamine on igal juhul seotud väikeste tellimustega.

(188) SIDE ja Prantsuse ametiasutused on ühel meelel kõnealuse tegevuse määratluse osas. Seevastu lähevad nende seisukohad lahku siis, kui tegemist on ekspordi vahendamise turu raames "väiksemate" tellimuste määratlemisega (näiteks: ühe odava raamatu tellimine ühe Aafrika raamatukaupluse poolt), mis tekitavad lisakulutusi, nii et kõnealune tegevus ei saa olla tulus.

(189) Kultuuriministeerium oli määranud toetuse aluseks olevate "väikeste tellimuste" piirmaksumuseks 500 FRF (76,22 eurot). Prantsuse ametiasutused on kogu aeg olnud seisukohal, et mõned alla 500 FRF maksumusega tellimused võivad olla tulusad, samas kui teised, mille maksumus ületab nimetatud summat, võivad seda mitte olla. Eesmärgiks oli leida majanduslikult vastuvõetav mehhanism selleks, et turul osalejad oleksid nõus töötlema tellimusi, millest vähese tulususe tõttu oli loobutud.

(190) Komisjon palus kaebuse esitajal ja Prantsuse ametiasutustel selgitada antud tegevuse tulususe problemaatikat. Selleks palus ta neil eeskätt kirjeldada tellimuse töötlemise erinevaid etappe, et määratleda, milline on antud juhul kompenseeritavate lisakulutuste tekkimise mehhanism.

(191) Prantsuse ametiasutused ja SIDE on täiel määral ühel meelel selles osas, mis puudutab tellimuste töötlemise protsessi, nagu seda on SIDE poolt kirjeldatud III lisas, mida Prantsuse ametiasutused ei vaidlusta.

(192) Nende seisukohtade erinevused seisnevad seega peamiselt antud toimingutega seotud tulususe küsimustes. SIDE arvates on tellimused tulusad sõltumata nende iseloomust. Prantsuse ametiasutuste arvates teatavad tellimused ei ole tulusad ning see põhjendab antavat abi.

(193) Komisjon toob selles küsimuses välja mõned SIDE väited, mis kõrvuti lugedes võivad tunduda vastuolulised. Selline on olukord näiteks järgmiste väidetega: "huvipakkuvamad kliendid on ühtlasi ka need, kelle tellimuse maht on suur" ja "väikeste tellimuste töötlemine on kokkuvõttes isegi tasuvam kui suuremate tellimuste oma".

(194) Komisjonil oli võimalus veenduda, et SIDE ja CELFi tegevus ei ole süstemaatiliselt suunatud samalaadsele klientuurile. SIDE tegevus on spetsiifilisemalt suunatud institutsioonilisele klientuurile, samas kui CELF eelistab raamatukauplustest kliente. Viimase väitega ei ole SIDE nõus. Samas ei soovinud SIDE komisjonile edastada küsitud täpsustusi oma klientuuri laadi kohta. Kaebuse esitaja teatas lihtsalt oma kirjalikes märkustes, et tema klientide arv ajavahemikul 1991 kuni 2002 oli 1308 ning et ta teenindab samasugust klientuuri kui CELF.

(195) Selleks et kontrollida esitatud vastuolulisi märkusi, koostas komisjon SIDE ja Prantsuse ametiasutuste poolt esitatud andmete põhjal järgmised võrdlustabelid 3a, 3b ja 3c:

Tabel 3a

*(andmed on esitatud eurodes)*

| 1999 | SIDE | CELFi väikesed arved | CELF ilma väikeste arveteta | CELF kokku |
|---|---|---|---|---|
| Käive | 818 297 | 329 204 | 10 027 299 | 10 358 503 |
| Arvete arv | 2 187 | 9 688 | 13 210 | 22 898 |
| Tellimusridade arv | 27 470/27 978 | 21 978 | 263 080 | 285 058 |
| Raamatute arv | 88 163 | 26 996 | 575 593 | 602 589 |

*(andmed on esitatud eurodes)*

| 1999 | SIDE | CELFi väikesed arved | CELF ilma väikeste arveteta | CELF kokku |
|---|---|---|---|---|
| Klientide arv ([55]) | ei ole edastatud | 2 171 | 718 | 2 889 |
| Tellimusridade keskmine arv arves | 13,07 | 2,26 | 20 | 12 |
| Raamatute keskmine arv tellimuses | 3,21 | 1,22 | 2 | 2 |
| Eksemplaride keskmine arv arves | 40,84 | 2,79 | 44 | 28 |
| Ühe eksemplari keskmine hind | 9,09 | 12,19 | 17 | 17 |
| Ühe tellimusrea keskmine maksumus | 29,17 | 14,98 | 38 | 38 |
| Ühe kliendiarve keskmine maksumus | ei ole edastatud | 151,84 | 13 968 | 3 585 |

Tabel 3b

| 2000 | SIDE | CELF väikesed arved | CELF ilma väikeste arveteta | CELF kokku |
|---|---|---|---|---|
| Käive | 1 021 831 | 301 604,53 | 11 151 915 | 11 480 519 |
| Arvete arv | 2 069 | 8 763 | 12 565 | 21 448 |
| Tellimusridade arv | 29 006 | 20 387 | 258 124 | 278 511 |
| Raamatute arv | 102 229 | 25 229 | 586 643 | 610 872 |
| Klientide arv | ei ole edastatud | 2 007 | 631 | 2 638 |
| Tellimusridade keskmine arv arves | 14,97 | 2,32 | 20 | 13 |
| Raamatute keskmine arv tellimuses | 3,52 | 1,24 | 2 | 2 |
| Eksemplaride keskmine arv arves | 52,75 | 2,87 | 46 | 28 |
| Ühe eksemplari keskmine hind | 9,87 | 11,95 | 19 | 19 |
| Ühe tellimusrea keskmine maksumus | 29,17 | 14,79 | 43 | 41 |
| Ühe kliendiarve keskmine maksumus | ei ole edastatud | 150,28 | 17 684 | 4 344 |

Tabel 3c

| 2001 | SIDE | CELF väikesed arved | CELF ilma väikeste arveteta | CELF KOKKU |
|---|---|---|---|---|
| Käive | 905 077 | 275 068 | 12 817 252 | 13 092 330 |
| Arvete arv | 2 137 | 7 702 | 12 195 | 19 897 |
| Tellimusridade arv | 23 990 | 17 681 | 256 019 | 273 700 |
| Raamatute arv | 105 518 | 21 853 | 590 278 | 512 129 |
| Klientide arv | ei ole edastatud | 1 659 | 835 | 2 494 |

([55]) Komisjon kahetseb, et SIDE ei soovinud esitada andmeid oma klientide arvu ja ühe kliendi arve keskmise suuruse kohta.

| 2001 | SIDE | CELF väikesed arved | CELF ilma väikeste arveteta | CELF KOKKU |
|---|---|---|---|---|
| Tellimusridade keskmine arv arves | 11,23 | 2,30 | 21 | 14 |
| Raamatute keskmine arv tellimuses | 4,27 | 1,24 | 2 | 2 |
| Eksemplaride keskmine arv arves | 47,97 | 2,84 | 48 | 31 |
| Ühe eksemplari keskmine hind | 8,66 | 12,59 | 22 | 21 |
| Ühe tellimusrea keskmine maksumus | 37,73 | 15,56 | 50 | 48 |
| Ühe kliendiarve keskmine maksumus | ei ole edastatud | 165,80 | 15 360 | 5 250 |

(196) Komisjon leiab, et tabelites 3A, 3B ja 3C esitatud andmetest ilmneb, et samas kui CELF müüb väljapool neid arveid, mida ta kvalifitseerib "väikesteks tellimusteks" keskmiselt ligikaudu sama palju raamatuid ühe arve kohta kui SIDE (vastavad arvud on 1999. aastal 44 ja 41, 2000. aastal 46 ja 53 ning 2001. aastal 48 ja 48), töötleb ta lisaks sellele ka suurt hulka eriti väikesi tellimusi (mahuga keskmiselt alla kolme raamatu ja maksumusega ligikaudu 35 eurot): vastavad arvud on 1999. aastal 9 688, 2000. aastal 8 763 ja 2001. aastal 7 702. Lisaks sellele ilmneb, et üldkokkuvõttes (tulp "CELF kokku") on raamatute arv ühe tellimuse kohta CELFi puhul selgelt väiksem kui SIDE puhul: vastavad arvud on 1999. aastal 28 ja 41, 2000. aastal 28 ja 53 ning 2001. aastal 31 ja 48.

(197) Eelnevast tuleneb, et CELFi tegevust iseloomustab eeskätt väga väikeste tellimuste (keskmiselt vähem kui 3 raamatut ja maksumusega ligikaudu 35 eurot) suur arv ja see eristab seda ettevõtet selgelt SIDEst ning võib olla kõnealuse abi andmise aluseks.

Abi aluseks olevate elementide kontrollimine: "Väikeste tellimuste programmiga" seotud lisakulutused

(198) Olles tuvastanud "väikeste tellimuste" kriteeriumi asjakohasuse abi andmise põhjendamisel, analüüsis komisjon Prantsuse ametiasutuste poolt esitatud analüütilise raamatupidamise andmeid. Need raamatupidamisandmed põhjendavad CELFi lisakulutusi "väikeste tellimuste" töölõigus. Prantsuse ametiasutuste poolt komisjonile esitatud andmed puudutavad 1994. aastat, mil CELF sai Kultuuriministeeriumi vahendusel toetust 2 000 000 miljoni FRF ((304 900 euro) ulatuses.

(199) Komisjoni kontrolliv tegevus oli suunatud analüütilise raamatupidamise andmetele, mis käsitlevad alla 500 FRF väärtusega väikeste tellimustega seotud kulusid. Komisjon võttis teadmiseks Prantsuse ametiasutuste antud selgitused, millest tuleneb, et 500 FRF piir "väikese tellimuse" jaoks määratleti empiiriliselt. ([56])

(200) Prantsuse ametiasutused pakkusid välja võimaluse näidata, et väikeste tellimuste töötlemine toob kaasa ilmseid lisakulutusi. Nad põhjendavad seda väidet kulude analüüsi abil, mis tugineb alljärgneva tabeli 4 põhiandmetel 1994. aasta kohta:

| Tellimuse liik | Väikesed tellimused | Teised | Kokku |
|---|---|---|---|
| Käive (*) | 2 419 006 | 48 148 971 | 50 102 869 |
| Arvete arv | 9 725 | 10 947 | 20 672 |
| Raamatute arv | 24 933 | 442 740 | 467 673 |

(*) Prantsuse frankides.

(201) Nagu on täpsemalt näidatud III lisas, nõuab tellimuse töötlemine mitmete etappide täitmist:

a) tellimislehe vastuvõtmine raamatukaupluselt;

b) tellimuse kodeerimine;

c) tellimuse sisestamine;

d) tellimuse edastamine kirjastusele;

e) raamatute vastuvõtmine;

f) igale kliendi jaoks füüsilise asukoha, "lahtri" eraldamine, kuhu tellitud raamatud paigutatakse;

g) pakkimine.

([56]) Vt põhjendusi 112 ja 113.

(202) Analüütiline raamatupidamine võimaldab registreerida ülalmainitud toimingutega seotud rahavoogusid. 100 FRF maksumusega arve toob põhimõtteliselt kaasa sama palju tööd kui 10 000 FRF maksumusega arve.

(203) Prantsuse ametiasutuste poolt antud selgitused võimaldasid komisjonil hinnata ettevõtte kulusid ning seostada need kulud tellimuse töötlemisprotsessi erinevate toimingutega. Tellimuse tulusus sõltub eeskätt vastavate raamatute laadist ja arvust, tellimuslehel olevate andmete täpsusastmest ning tellimuse käikulaskmise keerukusest — 20 % CELFi tellimustest ja 4,5 % SIDE tellimustest võib kvalifitseerida "keerulise" käikulaskmisprotseduuriga tellimusteks. ([57]) Lisaks sellele on 67 % tellimustest, mille maksumus on alla 500 FRF, seotud käsitööndusliku iseloomuga kirjastustega. ([58]) Ja lõpuks nõuavad väikesed tellimused ka paljude väikeste arvete haldamist.

(204) Väikeste tellimustega seotud kulutused on suuremad seetõttu, et sõltumata tellimuse maksumusest peab seda töötlev töötaja kordama iga tellimuse puhul samu materiaalseid toiminguid. Ettevõte, kes töötleb suurt hulka väikesi tellimusi, peab rakendama töökorraldust, mis peab arvestama töötlusprotsessi erinevate etappide paljukordse kordumisega ning ka sellest tulenevate vastavate kulutustega.

(205) Prantsuse ametiasutused selgitavad, et iga toimingu liigi jaoks rakendati vastavat koefitsienti. Selleks võeti arvesse erinevaid toiminguid, mida sooritati iga Ilisas kirjeldatud operatsiooni jaoks.

(206) Prantsusmaa poolt esitatud informatsiooni põhjal on komisjonil võimalik järeldada, et 1994. aastal ulatusid väikeste tellimuste töötlemise kulud 4 446 706 FRFni. Alla 500 FRF maksumusega tellimuste käive oli 2 419 006 FRF. Samal ajavahemikul antud abi suurus oli 2 000 000 FRF. Seega on selle perioodi vastava tegevuse kasum 27 700 FRF.

| | |
|---|---|
| Käive | 2 419 006 FRF |
| Toetused | 2 000 000 FRF |
| Tulud kokku | 4 419 006 FRF |
| Töötlemiskulud | 4 446 706 FRF |
| Tegevuse puhaskasum | — 27 700 FRF |

(207) Komisjon järeldab seetõttu, et abi, mida anti mahus 2 000 000 FRF, ei suutnud katta väikeste tellimuste töötlemisest tulenevaid lisakulutusi.

(208) Selleks et kontrollida 1994. aasta kohta esitatud andmete asjassepuutuvust, palus komisjon Prantsuse ametiasutustelt täiendavaid andmeid CELFi väikeste tellimuste töötlemisega seotud tegevuse kohta teistel aastatel. Prantsusmaa poolt edastatud dokumendid ja selgitused näitavad, et väikeste tellimuste struktuur (väikeste tellimustega seotud käibeosa, tellitud raamatute arv, nendele vastavate arvete arv, klientide arv, tellimusridade arv, jne) on aastate lõikes stabiilne. Seetõttu on komisjon seisukohal, et 1994. aasta kohta esitatud andmeid on võimalik võtta komisjoni hinnangu aluseks.

(209) Komisjonil oli samuti võimalus talle esitatud lepingute põhjal veenduda, et kõik aasta lõpus võimalikud ülejäävad summad arvati järgmisel aastal antud abist maha. Seega ei olnud kõnealuse abi arvel võimalik finantseerida CELFi teisi kaubanduslikke tegevusi, vastupidiselt SIDE ja mitmete menetluse jooksul sõna võtnud kolmandate isikute väidetele.

(210) Abivahendeid eraldati igal aastal, lähtudes CELFi esitatud raamatupidamisandmetest, mille hulgas olid ka andmed töötasude kohta, mis põhjendavad "väikeste tellimuste" programmi tõttu tekkinud lisakulutusi. Seega ei olnud eraldatud abivahendeid võimalik kasutada teistel eesmärkidel kui need, mis olid selle abi eraldamise aluseks.

Hinnang SIDE poolt välja toodud vigadele

(211) Oma viimastes kommentaarides juhtis SIDE komisjoni tähelepanu sellele, et mõningad raamatupidamiselemendid, mis Prantsusmaa ametiasutuste poolt lisakulutuste olemasolu põhjendamiseks menetluse teisel poolel komisjonile esitati, sisaldavad teatavaid vigu. Prantsuse ametiasutustele juhiti selles küsimuses tähelepanu ja nad esitasid komisjonile olulisi selgitusi.

(212) SIDE tõi välja asjaolu, et Prantsuse ametiasutused vahetasid ära elektrooniliselt edastatud tellimuste osatähtsuse protsendi trükitud tellimuste osatähtsuse protsendiga. Komisjon leidis asjaolude kontrollimisel, et selle äravahetamise rahanduslik mõju ühe väikese tellimuse raamatu kohta on 0,24 eurot. See erinevus ei ole oma ulatuselt selline, mis võiks kahtluse alla seada Prantsusmaa poolt rakendatava kompensatsioonimehhanismi.

(213) Mis puutub käibe suuruse muutustesse, mille SIDE tõi välja Prantsusmaa poolt esitatud esimeste raamatupidamisandmete puhul, siis võib komisjon kinnitada, et Prantsuse ametiasutused on pärast menetluse alustamist 1996. aastal teinud ise vastavad parandused ning et sellest tulenevalt ei ole SIDE viimastes kommentaarides esitatud sellekohased väited põhjendatud.

([57]) Protsendid on esitatud CELFi kohta Prantsuse ametiasutuste poolt ja SIDE kohta SIDE enda poolt.

([58]) Suurte kirjastustega on üldjuhul seotud suuremad tellimused, mis sisaldavad sageli "laiale avalikkusele" mõeldud raamatuid, mida tavaliselt müüakse suurtes kogustes.

(214) Muutused teistes esitatud arvandmetes on selgitatavad sellega, et ühel juhul viidatakse käibele, mis sisaldab üksnes raamatute müüki (2 284 536 FRF), teisel juhul vastab edastatud summa (2 535 818 FRF) käibele, mis sisaldab raamatuid ja täiendavaid kulutusi (pakendid, kindlustus ja transport).

(215) SIDE arvates esines ka teatavaid "lahkuminekuid" töötasudesse puutuvate andmete koha pealt raamatupidamises üldiselt tavaksolevate andmete ja esitatud analüütilise raamatupidamise andmete vahel. Prantsuse ametiasutused täpsustavad, et need erinevused on seletatavad sellega, et teatavad maksud ei ole arvestatud maksude lahtrisse kantud sotsiaalsete kulutuste alla ning on seetõttu arvatud otseselt töötasust maha.

(216) Komisjon leiab sellest tulenevalt, et SIDE täiendavad märkused Prantsuse ametiasutuste poolt esitatud raamatupidamisandmete ebatäpsuse kohta menetluse käivitamisel 1996. aastal ei ole sellise iseloomuga, mis annaks põhjust kahtluse alla seada komisjoni hinnangut, mis puudutab väikestest tellimustest tulenevate lisakulutuste põhjendamiseks esitatud raamatupidamise arvandmete pädevust.

CELF-i täiendavad kohustused

(217) Komisjon võis veenduda kaebuse esitaja enda poolt esitatud dokumentide põhjal, et CELFi pakkumine on palju laiaulatuslikum kui SIDE oma (CELFi pakkumises on 3 000 kirjastajat, SIDE pakkumises 200 kirjastajat).

(218) Komisjon võttis selle fakti teadmiseks (kuigi seda ei arvestatud lisakulutuste arvestamisel) ja märgib, et CELFi laiendatud pakkumine vastab Kultuuriministeeriumi nõudmistele, vastavalt millele tuleb tagada prantsuskeelsete raamatute võimalikult lai levik. Kuigi SIDE väidab, et ta võib rahuldada mis tahes nõudmisi, ei arvesta tema pakkumine selle kultuurialase eesmärgiga, samas on see mittearvestamine täiesti seaduslik.

(219) Prantsuse ametiasutused lisavad, et CELF pidi sageli võtma rahanduslikke riske. Nii näiteks jätkas CELF oma teenuste pakkumist teatavates ohustatud riikides, nagu see oli Alžeeria puhul või hiljem Argentinas. CELF suutis tegutseda ka teatavates riikides, millele ei laiene COFACE garantii.

(220) SIDE teeb oma kommertsvalikud täiesti legaalsel viisil ja teatab, et ta ei soovi tegutseda keerulistes piirkondades, nagu Lõuna-Sahara piirkond Aafrikas, või riikides, millele ei laiene COFACE garantii. SIDE täpsustab, et tegemist on otsustega, mis sõltuvad ettevõtete arengustrateegiast, ning et ta on omalt poolt otsustanud teiste valikute kasuks.

iii) *SIDE poolt välja toodud klientuuri üleminekute asjaolude kontrollimine komisjoni poolt*

SIDE klientuuri üleminek CELFi juurde

(221) Komisjon tuvastas selgituste analüüsi ja SIDE enda poolt esitatud dokumentide põhjal, et SIDE väited klientuuri ülemineku kohta ei ole põhjendatud.

(222) Komisjon palus SIDEl tõestada klientuuri üleminekuid, mis ettevõttele väidetavalt osaks said hinnaalanduste tõttu, mida "*üksnes CELF*" tänu antud abile oli võimeline pakkuma. Selle tõestuseks koostas SIDE väga mahuka dokumendi, ([59]) milles esitatud andmeid komisjonil sel kujul ei olnud võimalik kasutada, peamiselt seetõttu, et nimetatud klientuuri üleminekud ei ilmnenud nendes andmetes mitte mingil moel. Komisjon palus SIDEl esitada selles küsimuses täiendavaid selgitusi ning SIDE suutis täpsustada, et reaalselt ([60]) üks klient, "Librairie Française de Milan", oli 1987/1988 aasta jooksul järkjärgult loobunud SIDE teenustest CELFi kasuks, kuivõrd viimane pakkus sellele kliendile soodamaid allahindlusi.

(223) Prantsuse ametiasutused tõid oma vastuses välja asjaolu, et Itaalia turg on tuntud oma konkurentsialti suhtumise poolest ning pealegi toimus CELFi käibe oluline suurenemine selle raamatukaupluse osas alles alates aastast 1999, mis on oluliselt hilisem kui SIDE poolt esitatud ajavahemik.

(224) Komisjon võis veenduda, et SIDE poolt esitatud teised näited ei olnud rohkem asjakohased. ([61]) Nii näiteks üks SIDE poolt nimetatud raamatukauplustest, Grupodis de Madrid, ei ole kunagi olnud CELFi oluline klient, ning SIDE poolt nimetatud jaapani raamatukauplused on tegelikult suurekäibelised kliendid, kes ei ole seotud "väikeste tellimuste" turuga.

(225) Samas ei võimalda SIDE poolt esitatud allahindluste nimekiri põhjendada väidet, et SIDE poolt pakutavad allahindlused oleksid vähem atraktiivsed kui CELFi omad. ([62]) Näiteks 28 kirjastuse puhul, mida SIDE esitab oma väidete illustreerimiseks, võis komisjon veenduda, et 16 juhul nendest pakub atraktiivsemaid allahindlusi SIDE ja 12 puhul CELF. Erinevus on veelgi suurem, kui võtta arvesse SIDE poolt pakutavat viie protsendipunkti suurust allahindlust juhul, kui sama nimetust tellitakse enam kui 10 eksemplari, sel juhul pakub CELF soodsamat allahindlust vaid 6 kirjastaja puhul SIDE 22 vastu.

(226) Komisjon järeldab seetõttu, et SIDE klientuuri üleminekut CELFi juurde, mille põhjuseks oleksid CELFi poolt oma klientidele pakutavad soodsamad allahindlused, ei ole toimunud.

([59]) Dokument pealkirjaga "Kahjude määratlemine, mida SIDE on ajavahemikul 1. aprillist 1980 kuni 31. märtsini 1996 kandnud seoses Kultuuriministeeriumi poolt CELFile antud toetusega".

([60]) SIDE esitas veel viis näidet.

([61]) Prantsuse ametiasutused vaidlustavad ülejäänud SIDE poolt esitatud näited.

([62]) SIDE esialgselt esitatud allahindluste nimekirjas viidati CELFi allahindlustele Prantsusmaa brutohindades, samas kui eksportmüük toimub netohindade alusel. Võrdlus sooritati parandatud hindade nimekirja aluseks võttes.

CELFi klientuuri üleminek SIDE juurde

(227) Nagu on välja toodud põhjenduses 69, väidab SIDE kirjas komisjonile 12. augustist 2002, et CELF rakendab vähemalt kahe aasta jooksul "väikeste arvete" suhtes ebasoodsaid tingimusi. SIDE väidab, et "selline poliitika samuti üksnes suurendab konkurentsi ebaõiglust SIDE suhtes, sest nende tingimuste juures pöörduvad mitmed "väikeste arvetega" endised CELFi kliendid nüüd SIDE poole (...). Samas on ilmne, et SIDE jaoks on huvipakkuvamad kliendid ühtlasi ka need, kelle tellimuste maht on suur (...)".

(228) Komisjon märgib kõigepealt, et väidetavad tariifimuudatused viidi sisse ajal, mil kõnealuse ([63]) abi andmine oli lõpetatud ja/või väga olulisel määral vähenenud, see tähendab ajal, mil CELF pidi leidma alternatiivseid lahendusi talle suunatud väikeste tellimuste täitmiseks.

(229) Komisjon võrdles ([64]) kahe ettevõtte arvandmeid ja tuvastab, et nendest ei ilmne midagi sellist, mis võiks kinnitada SIDE väiteid klientuuri ülemineku kohta viimasel ajal. Komisjon ei tuvasta SIDE poolt väljastatavate arvete hulga kasvu. 1999. aastal oli arveid 2 187 ja 2000. aastal oli neid 2 137. Mis puutub klientide arvu, siis komisjon teatab, et ta ei saa sellekohast võrdlust teha, kuivõrd SIDE ei ole esitanud vastavaid andmeid.

(230) Komisjonil pole samuti võimalik välja tuua andmeid, millest nähtuks, et SIDE poolt teenindatavate "väikeste arvete" hulk oleks suurenenud pärast seda, kui CELFile abi eraldamine lõpetati. Vastupidi, SIDE poolt esitatud arvud näitavad, et raamatute keskmine arv ühes arves suureneb, liikudes 40,31 pealt 1999. aastal 49,38 peale 2001. aastal, samas kui CELFi klientide üleminek SIDE juurde oleks pidanud kaasa tooma raamatute keskmise arvu vähenemise ühe arve kohta.

(231) Komisjon märgib lõpuks, et SIDE keskmine raamatute arv ühe arve kohta on praegugi veel suurem kui CELFi müüdud raamatute oma, ja seda mitte üksnes väikeste tellimuste puhul, vaid ettevõtete kogu tegevust vaadeldes. Järelikult ei toonud abi andmise lõpetamine kaasa CELFi klientuuri üleminekut SIDE juurde.

(232) Kokkuvõttes näitab riigiabi analüüs, et asjassepuutuvad on üksnes selle abi poolt põhjustatud kõrvalekalded konkurentsi küsimuses, mitte abi vähendamise ja/või lõpetamise mõju, mida SIDE väidab olevat avaldanud negatiivset mõju.

Komisjoni järeldused klientuuri ülemineku kohta

(233) Komisjon leiab nii SIDE kui ka Prantsuse ametiasutuste esitatud arvandmete põhjal, et abi andmise lõpetamise ainukesed nähtavad tagajärjed seisnevad CELFi väikeste tellimuste töötlemisele suunatud käibeosa vähenemises ja tema klientide hulga märkimisväärses vähenemises (-17,34 % 1999. ja 2001. aasta vahel), nagu seda on näidatud alljärgnevas tabelis 5:

Tabel 5 — "Väikestele tellimustele ja väikestele arvetele" suunatud tegevuse osatähtsuse muutumine

Prantsuse ametiasutuste esitatud informatsioon.

| Aasta | Väikeste tellimuste käive (eurodes) | Muutus | Klientide arv | Muutus |
|---|---|---|---|---|
| 1999 | 329 204 | | 2 171 | |
| 2000 | 301 605 | - 8,38 % | 2 007 | -7,55 % |
| 2001 | 275 068 | - 8,80 % | 1 659 | -17,34 % |

(234) Komisjon leiab samuti, et SIDE kommentaarid selle kohta, et arvesse tuleks võtta üksnes toetuse saaja töödeldud arvete hulka, ning et arve üldine summa on tulususe seisukohalt ebaoluline, ei vasta tegelikkusele. Juhul kui see oleks niimoodi, ei oleks SIDEl mitte mingit alust eeldada, et väidetav CELFi klientuuri ületulek SIDE juurde (mis pealegi esitatud arvandmetest ei selgu) suurendab konkurentsi ebaõiglust SIDE suhtes. ([65]) Lisaks sellele tundub komisjonile vasturääkivana SIDE väide, mis on esitatud märkuses 9. detsembrist 2000, selle kohta, et "*…väikeste tellimuste töötlemine on kokkuvõttes tasuvam kui suuremate tellimuste oma*".

([63]) CELFi tariifimuudatusi Prantsusmaa ei eitanud, rõhutati ainult asjaolu, et ettevõte oli pärast abi vähendamist sunnitud kohe üle vaatama "väikeste arvetega" seotud tariifid.

([64]) Vt ka tabeleid 3a, 3b ja 3c.

([65]) Seda punkti kommenteerides täpsustas SIDE, et "On arusaadav, et huvipakkuvamad kliendid on ühtlasi ka need, kelle tellimuste maht on suur, - mitte sellepärast, et teised kliendid ei oleks tulusad, vaid lihtsalt seetõttu, et nii nagu iga äriettevõtte puhul, on parem omada kliente, kes suudavad tekitada suure käibe".

(235) Prantsuse ametiasutuste ja SIDE esitatud andmete põhjal komisjoni koostatud tabelist 6 on näha, et SIDE käibe mahu suurenemise ja vähenemise ning antud abi suurenemise ja vähenemise vahel ei ole üheselt määratletavat automaatset seost.

Tabel 6

| Aasta | CELFile antud abi eurodes | SIDE käibe muutus | ABI SUURUSE MUUTUS |
|---|---|---|---|
| 1990 | 304 900 | — | — |
| 1991 | 373 500 | + | + |
| 1992 | 422 280 | - | + |
| 1993 | 382 650 | + | - |
| 1994 | 304 900 | - | - |
| 1995 | 304 900 | - | = |
| 1996 | 304 900 | - | = |
| 1997 | 243 920 | - | - |
| 1998 | 182 940 | + | - |
| 1999 | 121 960 | - | - |
| 2000 | 60 980 | + | - |
| 2001 | 38 110 | - | - |
| 2002 | 0 | - | 0 |

(236) CELFi ja Prantsuse ametiasutuste esitatud arvandmete põhjal saab komisjon näidata, et CELFile antud abi suurus ei olnud automaatselt seotud turu teise üldise vahendaja, ([66]) SIDE tegevuse ja tulemustega. Nii näiteks vähenes SIDE käive mitmel aastal ka siis, kui CELFile antud abi suurus vähenes.

(237) Samas täheldas komisjon, et CELFile abi andmise lõpetamise üheks märgatavaks ja oluliseks tagajärjeks oli CELFi "väikeste arvetega" seotud käibeosa vähenemine ning "väikese arvega" tellimuste hulga vähenemine.

(238) Esitatud arvudele viidates leiab komisjon, et ilma selle abita tundub teatav osa soovidest jäävat CELFi poolt rahuldamata, ilma et SIDE sellest kaotusest kasu saaks.

(239) Lisaks sellele leiab komisjon, et antud toetused ei katnud ajavahemikul 1994 kuni 2001 "Väikeste arvete programmiga" seotud kõiki kulutusi ning et CELFi kogukäibes moodustasid toetused suhteliselt väikese osa: 3,95 protsendist 1994. aastal kuni 0,29 protsendini 2001. aastal. ([67])

(240) Analüüsitud andmete kogumist ilmneb, et vaidlusalune abi on seotud ekspordi vahendamistegevuse äärmiselt marginaalse osaga, mida ei oleks ilma nimetatud abita ilmselt suudetud realiseerida. Komisjon tuvastas samuti, et Prantsusmaa poolt antud abi iseloom ei olnud selline, mis oleks suunatud kõnealuse tegevuse kulude ülekompenseerimisele.

(241) Komisjon tuletab samuti meelde, nagu märgitakse ka põhjenduses 132 ja järgmistes põhjenduses, et kõnealuste küsimuste mõju kaubavahetusele ja konkurentsi häirimine ühenduse tasandil on tegelikult väga väike. Komisjon peab neid asjaolusid arvesse võtma, kui ta annab hinnangu abi vastavusele asutamislepingu artikli 87 lõikega 3, nagu see ilmneb selgesti kohtu otsusest 27. jaanuarist 1998 kohtuasjas Ladbroke Racing Ltd *versus* komisjon. ([68])

(242) Sellest tulenevalt ei olnud CELFile "Väikeste tellimuste programmi" raames antud abi sellist laadi, mis oleks võinud mõjutada konkurentsi ja kaubavahetust sellises ulatuses, mis oleks kahjustanud ühiseid huvisid. Prantsuse ametiasutuste tegevus oli proportsionaalne püstitatud eesmärkidega ning võimaldas saavutada, et toetust saav ettevõte sai ilma tulususe pärast muretsemata rahuldada teatavaid soove, mida muidu ei oleks olnud võimalik rahuldada.

([66]) Komisjon tuletab meelde, et käsitletavaga samalaadset sihtotstarbelist abi on antud ka kahele teisele ettevõttele, Servedit'le ja École des Losirs'le.

([67]) Selles küsimuses vt ka II lisa.

([68]) Kohtuasi T-67/94, EKL lk II — 1. Vt eeskätt punkte 150 kuni 162.

B *ASUTAMISLEPINGU ARTIKLI 86 LÕIKE 2 SÄTETE RAKENDATAVUS*

1. PRANTSUSE AMETIASUTUSTE SEISUKOHT

(243) Prantsuse ametiasutused kinnitavad, nagu nad seda kinnitasid ka 1998. aastal, ([69]) et CELF tegeles avaliku teenuse pakkumisega ja et seetõttu tuleb vaidlusaluseid meetmeid hinnata vastavalt asutamislepingu artikli 86 lõikele 2, milles on sätestatud, et "*Ettevõtjad, kellele on antud üldist majandushuvi esindavate teenuste osutamine või kes on fiskaalmonopolid, alluvad käesoleva lepingu eeskirjadele, eriti konkurentsieeskirjadele niivõrd, kuivõrd nimetatud eeskirjade kohaldamine juriidiliselt ega faktiliselt ei takista nendele määratud eriülesannete täitmist. Kaubanduse arengut ei tohi mõjutada määral, mis oleks vastuolus ühenduse huvidega*".

(244) Prantsuse ametiasutused on seoses nende küsimustega esitanud mitmeid dokumente, ([70]) mis nende väitel kinnitavad CELFile usaldatud missiooni olemuslikku seost üldist majandushuvi esindavat teenusega.

(245) Prantsuse ametiasutused toovad nende tekstide põhjal esile, et raamatute ja lugemise direktsioon sõlmis kuni 2001. aastani CELFiga iga-aastasi lepinguid, milles määratleti ministeeriumi ja CELFi vahelise koostöö eesmärgid, samuti lepinguosaliste vastavad kohustused.

(246) Prantsuse ametiasutused on edastanud mitmeid selliseid lepinguid. Esimeses nendest, mis pärineb 25. aprillist 1991, on esimeses artiklis sätestatud, et "*ministeerium annab abi tegevusele, mis seisneb väikeste, välismaale suunatud raamatutellimuste kokkukoondamises CELFi poolt*". Teises lepingus 23. oktoobrist 1997 on ilmselt esimest korda märgitud, et "*ministeerium annab abi CELFi poolt avaliku teenistuse osutamisel väikeste tellimustega seotud kulutuste katteks*" Hiljem sõlmitud lepingud, kuni 2001. aastani välja, on samalaadsed, välja arvatud antud abi suuruse osas.

2. KOMISJONI HINNANG

(247) Komisjon on käesolevas otsuses juba järeldanud, et CELFile antud abi on riigiabi asutamislepingu artikli 87 lõike 1 tähenduses ja et see abi on vastavalt asutamislepingu artikli 87 lõike 3 punktile d ühilduv ühisturuga. Järelikult, vastavalt kohtu jurisprudentsile, ([71]) ei kuulu CELFi toetusealune tegevus komisjoni poolt täiendavale hindamisele vastavalt asutamislepingu artikli 86 lõikele 2. Kohus kinnitas seda seisukohta oma otsuses 22. juunist 2000. ([72]) Kohus otsustas, et isegi asutamislepingu artikli 86 lõike 2 seisukohalt põhjendatud abist tuleb komisjoni teavitada. Seega ei ole vajadust edaspidises määratleda, kas CELFile antud abi on samuti põhjendatud asutamislepingu artikli 86 lõike 2 seisukohalt.

(248) Komisjon märgib, et vahepeal on kohus oma Altmarki otsuses ([73]) 24. juulist 2003 täpsustanud, millistel tingimustel ei ole üldiste majandushuvidega seotud teenust haldavale ettevõttele osutatud toetused käsitletavad riigiabina. Samas on komisjon seisukohal, et vaidlusaluses küsimuses ei ole need tingimused täidetud. Kõigepealt leiab komisjon, et ei ole täidetud Altmarki otsuse punktis 89 sõnastatud tingimus, sest abi juriidiline alus ei ole CELFiga konkreetselt seotud. Lisaks sellele leiab komisjon, et samuti ei ole tegemist olukorraga, mida käsitleb nimetatud otsuse punkt 90, mis puudutab kompensatsiooni arvutamise põhiparameetrite eelnevat fikseerimist, seda enam, et abi üldsuurus ei ületanud summat, mis oli vajalik väikeste tellimuste töötlemisest tulenevate kulude katmiseks.

VI **KOKKUVÕTE**

(249) Arvesse võttes eelnevat on ilmne, et kõnealune abi vastab asutamislepingu artikli 87 lõike 3 punktis d sätestatud nõudmistele selles osas, et need vahendid on proportsionaalsed püstitatud kultuurialase eesmärgiga. Komisjon on ühtlasi tuvastanud, et selle abi iseloom ei ole selline, mis võiks mõjutada kaubavahetust ja konkurentsi ühenduses sellisel määral, mis kahjustaks ühiseid huvisid,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

*Artikkel 1*

Prantsuse raamatu ekspordi kooperatiivile (CELF) prantsuskeelsete raamatute väikeste tellimuste töötlemiseks Prantsusmaa poolt ajavahemikul 1980 kuni 2001 antud abi on abi asutamislepingu artikli 87 lõike 1 tähenduses. Arvesse võttes asjaolu, et Prantsusmaa ei teavitanud komisjoni sellest abist enne selle andmise alustamist, on see abi antud seadusevastaselt. Abi on sellele vaatamata kooskõlas ühisturuga vastavalt asutamislepingu artikli 87 lõike 3 punktile d.

([69]) Vt põhjendust 24.
([70]) Vt põhjendust 102.
([71]) Kohtuotsus 15. märtsist 1994, kohtuasi C- 387/92, Banco Exterior de España *versus* Ayuntamiento de Valencia, EKL lk I-0877.
([72]) Vt põhjendust 24 ja järgmisi põhjendusi.
([73]) Kohtuasi C-280/00 Altmark Trans GmbH ja Regierungspräsidium Magdeburg Nahverkehrsgesellschaft *versus* Altmark GmbH, EKL lk I-7747.

*Artikkel 2*

Käesoleva otsus on adresseeritud Prantsuse Vabariigile.

Brüssel, 20. aprill 2004

*Komisjoni nimel*
Mario MONTI
*komisjoni liige*

*I LISA*

**Alates 1980. aastast antud abi muutumist näitav tabel eurodes**

| | |
|---|---|
| 1980 | 91 470 |
| 1981 | 91 470 |
| 1982 | 205 510 |
| 1983 | 164 640 |
| 1984 | 137 200 |
| 1985 | 141 780 |
| 1986 | 248 490 |
| 1987 | 214 950 |
| 1988 | 213 430 |
| 1989 | 259 160 |
| 1990 | 304 900 |
| 1991 | 373 500 |
| 1992 | 422 280 |
| 1993 | 382 650 |
| 1994 | 304 900 |
| 1995 | 304 900 |
| 1996 | 304 900 |
| 1997 | 243 920 |
| 1998 | 182 940 |
| 1999 | 121 960 |
| 2000 | 60 980 |
| 2001 | 38 110 |
| 2002 | 0 |

*II LISA*

**CELFi kulutuste kompenseerimise vähenemine**

*Prantsuse ametiasutuste esitatud andmed*

| Aasta | Abi suurus eurodes | Kulutused kokku | Abi % kulutustest |
|---|---|---|---|
| 1994 | 304 900 | 683 788 | 44,59 % |
| 1995 | 304 900 | 697 177 | 43,73 % |
| 1996 | 304 900 | 624 206 | 48,85 % |
| 1997 | 243 920 | 680 023 | 35,87 % |
| 1998 | 182 940 | 664 783 | 22,63 % |
| 1999 | 121 960 | 635 577 | 19,19 % |
| 2000 | 60 980 | 572 670 | 10,65 % |
| 2001 | 38 110 | 509 048 | 7,49 % |
| 2002 | 0 | 0 | 0 |

*III LISA*

**Tellimuste töötlemise protsess**

*Väljavõtted SIDE kommentaaridest*

Uus klient

a) Ostjale saadetakse toimik, mis sisaldab
   — üldisi müügitingimusi (e-mail, faks või postisaadetis)
   — avaldust arve avamiseks (e-mail, faks või postisaadetis)
b) Pärast arve avamise avalduse tagasisaamist kontrollitakse kliendi maksujõulisust COFACE kaudu
c) Kui arve avamine ei põhjusta probleeme: kliendi arve avamine
d) Kui avamine on problemaatiline: klienti saab teenindada ainult "*pro forma*" arvelduse kaudu, see tähendab pärast sissemakse tegemist

Klient, kellele on arve avatud

a) Kliendi identifitseerimine (eeskätt arvenumbri abil)

   Tellitud artikli sisestamine (otsing 640 000 nimetuse seast, mille hulgas on raamatud, helikassetid, audio CD-d ja CD-ROMid)

   **Sisestus**; kui otsitav artikkel on identifitseeritud, sisestatakse tellitav kogus, tellimuse kuupäev, kliendi viitenumber ning kinnitatakse sisestus.
   — Juhul kui on vaja sisestada teisi tellimusridu, korratakse kogu toimingut.
   — Võimalik on muuta tellimuse kättetoimetamise viisi vastavalt kliendi soovidele
b) **Tellitud teos ei ole andmebaasides**.
   — Artikli sisestamine käsitsi

     Näidatakse ära pealkiri, autori nimi, ISBN, kirjastus, varustaja
c) Iga raamatu tellimusega luuakse automaatselt tellimus "varustajale".
d) Varustajatele, kellel on olemas vastavad süsteemid, edastab spetsiaalne tarkvara tellimused automaatselt.
e) Tellimislehed trükitakse automaatselt välja ja edastatakse faksi, posti või kulleriga vastavatele varustajatele.

Kauba kättesaamisel

a) Kauba vastuvõtmine — posti teel või kulleriteenistuse abil.
b) Arvete või saatelehtede vastavuse kontrollimine kastide sisuga.
c) Spetsiaalsesse vastuvõtutarkvarasse saabunud kauba sisestamine, mis võimaldab identifitseerida teose ja tema adressaadi.
d) Võimalikud pretensioonid saadetakse automaatselt varustajatele tagasi.
e) Arvuti abil trükitakse iga konkreetse kliendi jaoks saabunud raamatute nimekiri ning tema "lahtri number".
f) Kui tellimus on täielik või juhul, kui otsustatakse, et mingi konkreetse kliendi raamatud tuleb välja saata, komplekteeritakse raamatute kastid väljasaatmiseks. Vajadusel näidatakse ära saadetise kaal ja transpordikulud.

Arvete koostamine ja väljasaatmine

a) Arved trükitakse välja automaatselt, samuti saatelehed. Väljasaatmine toimub vastavalt kliendi valitud viisile. Raamatupidamisarvete koostamine toimub automaatselt. Arved saadetakse klientidele posti teel.
b) Rahalised kokkuvõtted tehakse iga kuu lõpus ning kliendid tasuvad arved vastavalt igale kliendile kinnitatud maksetingimustele. Selles suhtes eeldatakse, et kliendid tasuvad arved õigeaegselt.
c) Makseviis: krediitkaart — Suuremate summade puhul toimub tasumine pangaülekande või pangatšeki abil, mõnikord ka krediitkirja teel.

*IV LISA*

**CELFi analüütiliste raamatupidamisandmete kontroll — 1994. aasta**

*Prantsuse ametiasutuste esitatud andmete põhjal*

Arvandmed frankides ja eurodes

| | FRF | euro |
|---|---|---|
| **Raamatute ostukulud** | **2 068 293** | **315 309** |
| - ostud | 2 026 011 | 308 863 |
| - transport ja kulleriteenistus | 42 282 | 6 446 |
| **Personalikulud** | **1 670 963** | **254 737** |
| - (raamatute) vastuvõtmine: otsene töökulu | 217 641 | 33 179 |
| - pakkimine: otsene töökulu | 53 409 | 8 142 |
| - kaubandusteenus: otsene töökulu | | |
| - Piirkond 1 | 149 770 | 22 832 |
| - Piirkond 2 | 157 627 | 24 030 |
| - Piirkond 3 | 49 390 | 7 529 |
| - üldteenistus: töötasud | 1 022 285 | 155 846 |
| - turustus: töötasud | 20 841 | 3 177 |
| **Üldkulud** | **518 926** | **79 110** |
| - kasutatavad pakendid | 14 770 | 2 252 |
| - haldusvarustus | 183 784 | 28 018 |
| - müügitransport | 148 056 | 22 571 |
| - müügi komisjonitasu | 36 540 | 5 570 |
| - telefon ja teleks | 29 103 | 4 437 |
| - pakkimiskulud | 26 294 | 4 008 |
| - kindlustuskrediit | 20 929 | 3 191 |
| - seadmete amortisatsioon | 20 609 | 3 142 |
| - muud kulud | 38 841 | 5 921 |
| **Eraldatud kaudsed fikseeritud kulud** | **188 524** | **28 740** |
| - ettevõtlusmaks | 14 064 | 2 144 |
| - maksed reservide moodustamiseks | 51 890 | 7 911 |
| - välisteenused | 66 828 | 10 188 |
| - erakorralised koormised | 46 733 | 7 124 |
| - muud kulud | 9 009 | 1 373 |
| **Kulud kokku** | 4 446 706 | 677 896 |

Kasutatud vahetuskurss: 1 euro = 6,55957 FRF

Kommentaarid ja selgitused

(1) *Ostu- ja transpordikulud (sealhulgas kulleriteenistuse kulud)*: Neid kulusid arvestati arvesse võttes vastavate tegevuse üldkulusid arvestatuna raamatute koguarvu suhtes, üldkulud olid 38 795 874 FRF (5 914 393 eurot). Ühe raamatuga seotud kulude saamiseks jagati see summa raamatute koguarvuga. 1994. aastal oli CELFi müüdud raamatute üldarvuks 467 673, seega on ühe raamatuga seotud kulud 82,95 franki (12,65 eurot). Selleks et määratleda, milline oli väikeste tellimustega seotud raamatute ostu- ja transpordikulu, korrutatakse ühe raamatu kohta arvutatud kulu väikeste tellimustega seotud raamatute koguarvuga, see arvutus annab väikeste tellimuste raamatutega seotud kogukuluks 2 068 293 FRF (315 309 eurot).

(2) *Personalikulud*: Kuivõrd "väikeste tellimuste" spetsiifika tõttu on nende tellimuste töötlemine keerulisem, rakendati nende kulutuste arvutamisel koefitsienti 3 (see põhineb raamatute arvul). Suurtest kirjastustest ja levitajatelt saabuvate raamatute vastuvõtmine toimub automaatselt tänu EAN koodile, mis võimaldab kasutada identifitseerimist vöötkoodiskanneri abil. Väikeste kirjastuste väljaannetel aga ei ole sageli vöötkoodi ning seetõttu tuleb need raamatud identifitseerida käsitsi.

Sealjuures teenindavad suured kirjastused Pariisi kliente ametkondadevahelise transporditariifiga, mille suuruseks on 0,75 FRF/kg, samas kui väikeste varustajate puhul kasutatava kullerteenistuse pakkide hind on 6,5 FRF/kg. Kuivõrd välismaa raamatukauplustega arveldamine on seotud hankelepingutega, toob selle varustusallika kasutamine kaasa marginaali vähenemise.

Koefitsiendi 3 kasutamine väikeste tellimuste puhul võimaldab seega integreerida analüütilisse raamatupidamisse tegelikud kulutused nende tellimuste töötlemiseks.

(3) *Pakkimine*: Arvesse võeti raamatute arvul põhinevat otsest töökulu.

(4) *Kommertsteenus*: Otsene töökulu arvestati koefitsienti 3 kasutades, sest väikeste tellimuste töötlemine on seotud keerukama müügihaldusprotsessiga. Erinevused tellimuste töötlemisel võimaldavad integreerida analüütilisse raamatupidamisse tegelikud kulutused nende tellimuste töötlemiseks.

*Täiendavad selgitused tellimuse kodeerimise kohta*: Juhul kui tellimuste kodeerimisel tekivad raskused, on vajalik teatavate lisaprotseduuride sooritamine. Oluline on märkida, et neid lisaprotseduure tuleb sooritada sõltumata tellimuse mahust.

Lisaks sellele eelnevad tellimuse sisestamisele erinevad otsingud: ISBN, kirjastuste kataloogid, erinevad andmepangad, raamatu kättesaadavuse või mittekättesaadavuse kontroll, tellimuse ja kirjastuse õigsuse kontroll. Juhul kui probleemid on seotud tellimuslehtede täitmise kvaliteediga, eeskätt tellimuse identifitseerimise osas, toob see kaasa täiendavaid kulusid. Tihtipeale on sellised probleemid seotud just väikeste tellimustega. Suured raamatukauplused, kelle CELFi kaudu realiseeritav käibeosa on suur, on reeglina suured ettevõtted, kelle kasutatavad abimeetmed võimaldavad neil ratsionaliseerida oma tellimuste esitamise protsessi ning edastada standardiseeritud tellimusi, see tähendab tellimusi, mis sisaldavad kergesti identifitseeritavaid elemente. CELFi klientide hulgas on aga palju väikesi raamatukauplusi, kelle tegevuse maht ei võimalda neil alati kasutada tänapäevaseid rahvusvahelise kaubanduse abivahendeid. Samuti on sellistest asutustest pärinevad tellimused tihtipeale vähem arusaadavad ja sisaldavad vaid osa tellimuse täitmiseks vajalikku informatsioonist, nõudes seega täiendavat tööd ja järelikult ka kulutusi.

(5) *Üldteenistuste töötasud*: (juhtkond, informaatika, standardiseerimine, raamatupidamine, turustus, majapidamine) — kulud on arvestatud lähtudes raamatute arvust, välja arvatud raamatupidamine, mille puhul kulude arvestus lähtub arvete hulgast.

(6) *Üldkulud — pakkematerjalid, müügitransport ja seadmete amortisatsioon*: kulud on arvestatud ühe raamatu kulude kaudu.

(7) *Üldkulud — haldusvarustus*: Kulud on arvestatud lähtudes arvete hulgast.

(8) *Üldkulud — müügi komisjonitasu ja kindlustuskrediit*: Kulud on arvestatud lähtudes käibest.

(9) *Üldkulud — telefon, teleks ja pakkimiskulud*: rakendatakse koefitsienti 2,5, sest telefoniga seotud kulusid mõjutavad mitmed faktorid, eeskätt klientidele vastamine ja kirjastajate juures sooritatavad otsingud. Need kulud hõlmavad mitmeid toiminguid, sealhulgas tellimuslehe vastuvõttu raamatukaupluselt, tellimuse kodeerimist, tellimuse sisestamist ja raamatupidamist, mille ülesandeks on registreerida nende toimingutega seotud rahavoolusid.

(10) *Ettevõtlusmaks ja maksed reservide moodustamiseks*: kulud on arvestatud lähtudes käibest. *Välisteenistused* (näiteks üürid, reisi- ja komandeeringukulud, reklaamikulud jne) ning erakorralised kulud: kulud on arvestatud lähtudes raamatute arvust.